

Βασική θεωρία και παραδείγματα

Σχολική χρονιά: 2019 - 2020

Όνομα: _____

Διασκευή από την [αρχική πηγή](#): Τάνια Μάνεση

Ενότητα 1: Πάλι μαζί!

2^ο μάθημα: Επιστροφή στα θρανία

A. Τα σημεία στίξης

Για να διαβάσει κάποιος καλύτερα αυτά που γράφουμε, του δίνουμε, με κάποια σημάδια, πληροφορίες για τον τρόπο που θα τα διαβάσει. Τα σημάδια αυτά λέγονται **σημεία στίξης** και κάποια από αυτά είναι τα εξής:

- **τελεία (.)**

Χρησιμοποιείται στο **τέλος μιας πρότασης που έχει ολοκληρωμένο νόημα**. Σ' αυτό το σημείο σταματά για λίγο η φωνή μας.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Μετά την τελεία αρχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα.

Παράδειγμα: Τηλεφώνησε η Ανθή. Είπε ότι θ' αργήσει.

- **κόμμα (,)**

Όταν συναντάμε κόμμα σε μια πρόταση, **σταματάμε για λίγο τη φωνή μας** (παίρνουμε μια μικρή ανάσα).

Παραδείγματα:

- 1) Στον ζωολογικό κήπο είδαμε λιοντάρια, γορίλες, αρκούδες, ελέφαντες και άλλα ζώα.
- 2) Φάνη, δώσε μου το ψαλίδι.
- 3) Η Αθήνα, η πρωτεύουσα της Ελλάδας, διοργάνωσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

- ερωτηματικό (;)

Χρησιμοποιείται στο τέλος μιας πρότασης με την οποία ρωτάμε κάτι.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Μετά το ερωτηματικό αρχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα, αν το νόημα της πρότασης έχει ολοκληρωθεί.

Παράδειγμα: Ήρθαν όλοι; Μπορούμε να ξεκινήσουμε;

Αν δεν έχει ολοκληρωθεί το νόημα της πρότασης συνεχίζουμε με μικρό.

Παράδειγμα: Ποιος έσπασε το τζάμι; ρώτησε η Μαρία.

- άνω τελεία (·)

Μία παύση μεγαλύτερη από αυτήν του κόμματος και μικρότερη από αυτήν της τελείας σημειώνεται με άνω τελεία.

Παράδειγμα: Αυτό δεν είναι καρπούζι · είναι πεπόνι.

- θαυμαστικό (!)

Το θαυμαστικό το βάζουμε για να εκφράσουμε χαρά, λύπη, πόνο, θαυμασμό, φόβο, ελπίδα ή άλλα συναισθήματα.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Μετά το θαυμαστικό αρχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα, εκτός αν η πρόταση δεν έχει τελειώσει.

Παραδείγματα:

- 1) Τι όμορφο μωρό!
- 2) Θεέ μου, τι έπαθα!
- 3) Ζήτη το έθνος! φώναζε το πλήθος.

- αποσιωπητικά (...)

Τα αποσιωπητικά τα χρησιμοποιούμε σε μια πρόταση όταν θέλουμε να αποσιωπήσουμε κάτι, είτε επειδή είναι γνωστό, είτε επειδή θέλουμε να δείξουμε συγκίνηση ή έντονα συναισθήματα.

Παραδείγματα:

- 1) Μη το ξανακάνεις αυτό γιατί...
- 2) Αχ! Να μπορούσες να έρθεις...

- εισαγωγικά (« »)

Τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται όταν θέλουμε να μεταφέρουμε κάτι όπως ακριβώς το είπε κάποιος. Επίσης, τα χρησιμοποιούμε σε τίτλους βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων, έργων, ονομάτων πλοίων κλπ. ή για να δηλώσουμε ότι μια λέξη έχει μεταφορική σημασία.

Παραδείγματα:

- 1) «Ευτυχώς», μας είπε, «ήρθατε νωρίς».
- 2) Το βιβλίο «Ο μικρός πρίγκιπας» μου άρεσε πολύ.
- 3) Μόλις ο Χρήστος τελείωσε το ανέκδοτο, έγινε «σεισμός» από τα γέλια μέσα στην τάξη.

- **διπλή τελεία (:)**

Τη χρησιμοποιούμε όταν παραθέτουμε κατά λέξη τα λόγια κάποιου, όταν παραθέτουμε παροιμίες ή γνωμικά και όταν απαριθμούμε μια σειρά πραγμάτων.

Παραδείγματα:

- 1) Η μητέρα μου είπε στη Μαρία: «Καλό διάβασμα».
- 2) Μια λαϊκή παροιμία λέει: «Όποιος βιάζεται, σκοντάφτει»
- 3) Αγόρασα: γλυκά, καραμέλες, σοκολάτες, ζαχαρωτά.

- **παύλα (-)**

Την παύλα τη χρησιμοποιούμε στους διαλόγους, όταν θέλουμε να δηλώσουμε την αλλαγή προσώπου.

Παράδειγμα:

- Γεια σου, Γιάννη. Τι κάνεις;
- Γεια σου Καίτη. Καλά είμαι. Πού ήσουν χτες;
- Είχα μάθημα. Γιατί;
- Γιατί σε έπαιρνα τηλέφωνο και δεν απαντούσες.

B. Ο τονισμός των λέξεων

Κάθε λέξη που έχει δύο ή και περισσότερες συλλαβές τονίζεται, ποτέ όμως ο τόνος δεν μπαίνει πιο πάνω από την προπαραλήγουσα. Ο τόνος μπαίνει πάντα στα φωνήεντα. Όταν το πρώτο γράμμα μιας λέξης είναι κεφαλαίο, ο τόνος μπαίνει αριστερά και πάνω από το κεφαλαίο γράμμα (παράδειγμα: Όλγα).

Στους διφθόγγους ο τόνος μπαίνει πάνω από το πρώτο φωνήεν (παράδειγμα: νεράιδα). Στους συνδυασμούς αι και ευ ο τόνος μπαίνει πάνω από το δεύτερο φωνήεν (παράδειγμα: αύριο, εύκολα). Στα δίψηφα φωνήεντα ο τόνος μπαίνει πάνω από το δεύτερο φωνήεν (παράδειγματα: είναι, τούρτα, αίθουσα).

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!
Οι μονοσύλλαβες λέξεις δεν τονίζονται.

Εξαιρέσεις:

- το πώς και το πού όταν ρωτάνε:

Παραδείγματα:

- 1) Πού είναι το δημαρχείο της πόλης;
- 2) Λυπάμαι που δε θα έρθω μαζί σας.
- 3) Πώς τα πέρασες στην εκδρομή;
- 4) Έμαθα πως αύριο θα πάτε εκδρομή.

- το που και το πως στις φράσεις:
πού και πού, πώς και πώς:

Παραδείγματα:

- 1) Πού και πού το ρίχνω λιγάκι έξω.
- 2) Σε περίμενα πώς και πώς!

- το ή το διαζευκτικό που συγκρίνει:

Παράδειγμα: Τα μήλα είναι ή κόκκινα ή πράσινα.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Κάποιες φορές οι λέξεις παίρνουν δύο τόνους. Αυτό συμβαίνει όταν η λέξη τονίζεται στην προπαραλήγουσα και ακολουθεί μονοσύλλαβη λέξη (μου, σου, του, μας, σας, τους).

Παραδείγματα: η οικογένειά μου, το αυτοκίνητό μου

Ενότητα 1: Πάλι μαζί!

3^ο μάθημα: Το σχολείο ταξιδεύει στον χρόνο

A. Η απλή πρόταση (η δομή της πρότασης)

Μια ομάδα (λέξεων) που μας δίνει ένα ολοκληρωμένο νόημα λέγεται **πρόταση**. Μια **απλή** πρόταση έχει υποκείμενο, ρήμα και αντικείμενο. Το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα που κάνει ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση λέγεται **υποκείμενο**.

Για να βρούμε το υποκείμενο, κάνουμε την ερώτηση «ποιος;».

Παράδειγμα:

Ο πατέρας δουλεύει. —> Ποιος δουλεύει; Ο πατέρας (υποκείμενο)

Η λέξη που φανερώνει τι κάνει, τι παθαίνει ή σε ποια κατάσταση βρίσκεται το υποκείμενο λέγεται **ρήμα**. Για να βρούμε το ρήμα, κάνουμε την ερώτηση «τι κάνει;».

Παράδειγμα:

Ο Αντώνης διαβάζει. —> Τι κάνει ο Αντώνης; Διαβάζει (ρήμα)

Η λέξη που μας δείχνει πού πηγαίνει η ενέργεια του υποκειμένου λέγεται αντικείμενο. Για να βρούμε το αντικείμενο κάνουμε την ερώτηση «τι;».

Παράδειγμα:

Ο Λεωνίδας λύνει τις ασκήσεις. —> Τι λύνει ο Λεωνίδας; Τις ασκήσεις (αντικείμενο)

Παραδείγματα απλών προτάσεων:

- 1) Ο σκύλος λέρωσε το αυτοκίνητο.
- 2) Ο κηπουρός ποτίζει τα λουλούδια.

B. Κύρια και κοινά ουσιαστικά

Τα ουσιαστικά που φανερώνουν ένα ορισμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα λέγονται **κύρια ουσιαστικά**, ενώ τα ουσιαστικά που φανερώνουν όλα τα πρόσωπα, ζώα ή πράγματα του ίδιου είδους λέγονται **κοινά ουσιαστικά**. Κύρια ουσιαστικά είναι τα ονόματα ανθρώπων, ζώων, ημερών, μηνών, εορτών, χωρών, πόλεων, ποταμών, λιμνών, βουνών, νησιών, δρόμων, τα εθνικά ονόματα, τα ονόματα μνημείων και έργων τέχνης.

Παραδείγματα

Κύρια ουσιαστικά

Θεσσαλονίκη

Ιταλία

Δευτέρα

Όλυμπος

Σεπτέμβρης

Χριστούγεννα

Έλληνας

Παρθενώνας

Κοινά ουσιαστικά

αγόρι

γάτα

δάσκαλος

χώρα

θρανίο

μολύβι

πόρτα

πόλη

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα κύρια ουσιαστικά γράφονται **πάντα με κεφαλαίο**. Οι εποχές **δεν είναι** κύρια ουσιαστικά.

Γ. Ερωτηματικές λέξεις

Όταν θέλουμε να διατυπώσουμε ερωτήσεις, γράφουμε πάντα κεφαλαίο το αρχικό γράμμα και βάζουμε ερωτηματικό στο τέλος κάθε ερώτησης. Οι πιο συνηθισμένες ερωτηματικές λέξεις είναι οι εξής: ποιος, πόσο, πόσος, πώς, πού, πότε, τι, γιατί.

Παραδείγματα:

- 1) Ποιος χτύπησε την πόρτα;
- 2) Πόση ώρα περιμένετε;
- 3) Πόσο κοστίζει αυτό το παντελόνι;
- 4) Πού θα πάτε απόψε;
- 5) Πότε θα φύγεις;
- 6) Τι ώρα είναι;
- 7) Γιατί άργησες;
- 8) Πώς είσαι σήμερα;

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Οι μονοσύλλαβες λέξεις **τι, ποιος, ποια, ποιο**
δεν τονίζονται ποτέ.

Για τον τονισμό των ερωτηματικών λέξεων
πού και πώς βλ. σελ. 5.

Ενότητα 1: Πάλι μαζί!

4^ο μάθημα:

Δημοτικό Σχολείο

Τρικάλων Ημαθίας

A. Το οριστικό άρθρο

Οι μονοσύλλαβες λέξεις ο, η, το, οι, τα που μπαίνουν μπροστά από τα ουσιαστικά για να δείξουν το γένος τους λέγονται οριστικά άρθρα.

Η κλίση των άρθρων

ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ονομαστική	ο	η	το
Γενική	του	της	του
Αιτιατική	τον	τη(ν)	το
Κλητική	-	-	-

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ονομαστική	οι	οι	τα
Γενική	των	των	των
Αιτιατική	τους	τις	τα
Κλητική	-	-	-

Κλίση του οριστικού άρθρου

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα οριστικά άρθρα δεν έχουν κλητική.
Το άρθρο **η** χρησιμοποιείται στην ονομαστική του ενικού μόνο για τα θηλυκά, ενώ το άρθρο **οι** χρησιμοποιείται στην ονομαστική πληθυντικού και για τα αρσενικά και για τα θηλυκά.

Παραδείγματα: η τσάντα, οι τσάντες, οι δρόμοι

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Το άρθρο **της** χρησιμοποιείται στη γενική του ενικού για τα θηλυκά, ενώ το άρθρο **τις** χρησιμοποιείται στην αιτιατική πληθυντικού για τα θηλυκά.

Παραδείγματα: της παραλίας, τις παραλίες

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Το άρθρο **τον** χρησιμοποιείται στην αιτιατική του ενικού για τα αρσενικά, ενώ το άρθρο **των** χρησιμοποιείται στη γενική πληθυντικού και στα τρία γένη.

Παραδείγματα: τον άνθρωπο, των ανθρώπων, των γυναικών, των σχολείων

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Το άρθρο **την** διατηρεί το τελικό -ν όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από **φωνήεν** ή από **κ, π, τ, ξ, ψ, μπ, ντ, γκ, τσ, τζ**.
Παραδείγματα: την αίθουσα, την μπάλα, αλλά τη ζυγαριά, τη θάλασσα

B. Οι αριθμοί των ουσιαστικών

Τα ουσιαστικά έχουν δύο αριθμούς: τον ενικό και τον πληθυντικό. Όταν μιλάμε για ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, χρησιμοποιούμε τον ενικό αριθμό, ενώ όταν μιλάμε για πολλά χρησιμοποιούμε τον πληθυντικό αριθμό. Τα κύρια ουσιαστικά δεν έχουν πληθυντικό αριθμό.

Γ. Οι πτώσεις των ουσιαστικών

Οι διάφορες μορφές που παίρνει το ουσιαστικό όταν κλίνεται λέγονται πτώσεις. Οι πτώσεις των ουσιαστικών είναι τέσσερις: η ονομαστική, η γενική, η αιτιατική και η κλητική.

Καρτέλες για τις πτώσεις των ουσιαστικών

Ονομαστική

Απαντά στην ερώτηση
«ποιος;» «ποια;» «ποιο;»
«ποιοι;» «ποιες;» «ποια;»

Παραδείγματα: Ο μαθητής γράφει.
Το παιδί τρέχει.
Οι δίδυμοι είναι τρελοί.

Γενική

Απαντά στην ερώτηση
«τίνος;» «ποιανού;»
«ποιών;» «ποιανών;»

Παραδείγματα:
Τα τετράδια των μαθητών.
Το παιχνίδι του παιδιού.
Τα βιβλία των αγοριών.

<http://taniamanesi.blogspot.gr/>

Αιτιατική

Απαντά στην ερώτηση
«ποιον;» «τι;»

Παραδείγματα:

Ο κηπουρός πότισε τον κήπο.
Ο Νίκος άνοιξε την κασετίνα.
Τα παιδιά έθυσαν τις ασκήσεις.

Κλητική

Τη χρησιμοποιούμε, όταν
απευθυνόμαστε σε κάποιον.

Παραδείγματα:

Παιδιά, ελάτε να παίξουμε.
Σοφία, πού είσαι;

<http://taniamanesi.blogspot.gr/>

Δ. Αλφαβητική σειρά

Στα λεξικά, στις εγκυκλοπαίδειες, στα ευρετήρια ή στους καταλόγους οι λέξεις δε γράφονται τυχαία αλλά με αλφαβητική σειρά. Πρώτα γράφονται οι λέξεις που αρχίζουν από άλφα, μετά αυτές που αρχίζουν από βήτα κοκ. Οι λέξεις που αρχίζουν από το ίδιο γράμμα γράφονται πάλι με αλφαβητική σειρά. Αυτή τη φορά όμως λαμβάνουμε υπόψη το δεύτερο γράμμα των λέξεων (παράδειγμα: κάτω, κεράσι, κλήμα, κότα, κύμα). Εάν και το δεύτερο γράμμα των λέξεων είναι ίδιο, τότε κοιτάζουμε το τρίτο γράμμα, το τέταρτο κοκ.

Ενότητα 2: Στο σπίτι και στη γειτονιά

1^ο μάθημα:

Αγαπητό μου ημερολόγιο

Τα βοηθητικά ρήματα έχω και είμαι

Τα ρήματα έχω και είμαι λέγονται βοηθητικά, γιατί μας βοηθούν να σχηματίσουμε τους χρόνους: παρακείμενο, υπερσυντέλικο και συντελεσμένο μέλλοντα.

το ρήμα έχω		
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΕΞΑΚ. ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
εγώ έχω	εγώ είχα	εγώ θα έχω
εσύ έχεις	εσύ είχες	εσύ θα έχεις
αυτός έχει	αυτός είχε	αυτός θα έχει
εμείς έχουμε	εμείς είχαμε	εμείς θα έχουμε
εσείς έχετε	εσείς είχατε	εσείς θα έχετε
αυτοί έχουν	αυτοί είχαν	αυτοί θα έχουν

το ρήμα είμαι		
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΕΞΑΚ. ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
εγώ είμαι	εγώ ήμουν	εγώ θα είμαι
εσύ είσαι	εσύ ήσουν	εσύ θα είσαι
αυτός είναι	αυτός ήταν	αυτός θα είναι
εμείς είμαστε	εμείς ήμασταν	εμείς θα είμαστε
εσείς είστε	εσείς ήσασταν	εσείς θα είστε
αυτοί είναι	αυτοί ήταν	αυτοί θα είναι

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Το ρήμα **είμαι** όταν αναφέρεται στο παρόν και στο μέλλον γράφεται με **ει**. Όταν αναφέρεται στο παρελθόν γράφεται με **η**.

Ενότητα 2: Στο σπίτι και στη γειτονιά

2^ο μάθημα:

Η φίλη μας η Αργυρώ

A. Οι φωνές των ρημάτων

Τα ρήματα κλίνονται ανάλογα με τη φωνή στην οποία ανήκουν. Φωνές είναι οι ομάδες, στις οποίες χωρίζονται τα ρήματα ανάλογα με την κατάληξή τους στο α' πρόσωπο ενικού αριθμού του ενεστώτα. Οι φωνές είναι δύο: η ενεργητική και η παθητική. Στην ενεργητική φωνή ανήκουν τα ρήματα που τελειώνουν **σε -ω** (παραδείγματα: πίνω, γράφω, διαβάζω). Στην παθητική φωνή ανήκουν τα ρήματα που τελειώνουν **σε -μαι** (παραδείγματα: κρύβομαι, λούζομαι, πλένομαι).

Ενεστώτας Ενεργητικής Φωνής
Ρήμα: πλένω

Εγώ πλέν **-ω**

Εσύ πλέν **-εις**

Αυτός-ή-ό πλέν **-ει**

Εμείς πλέν **-ουμε**

Εσείς πλέν **-ετε**

Αυτοί-ές-ά πλέν **-ουν**

Ενεστώτας Παθητικής Φωνής
Ρήμα: πλένομαι

Εγώ πλέν -ομαι

Εσύ πλέν -εσαι

Αυτός-ή-ό πλέν -εται

Εμείς πλεν -όμαστε

Εσείς πλέν -εστε

Αυτοί-ές-ά πλέν -ονται

pageborders.org

Για τις εξαιρέσεις των καταλήξεων
των ρημάτων ενεργητικής και
παθητικής φωνής, βλ. το φυλλάδιο
«Καταλήξεις ρημάτων και επιθέτων»

Β. Αντίθετα

Οι λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία, δηλαδή εντελώς διαφορετική, λέγονται αντίθετες λέξεις ή αντίθετα (παραδείγματα: μαύρο-άσπρο, μικρό-μεγάλο).

Γ. Σύνθετες λέξεις

Η λέξη που δημιουργείται αν ενώσουμε δύο απλές λέξεις λέγεται σύνθετη. Κάθε λέξη που δεν είναι σύνθετη είναι απλή. Οι απλές λέξεις που ενώνονται λέγονται συνθετικά (παραδείγμα: βουνό + κορφή: βουνοκορφή, η λέξη βουνό είναι το α' συνθετικό και η λέξη κορφή το β' συνθετικό). Πολλές φορές κατά τη σύνθεση δύο λέξεων γίνεται κάποια αλλαγή: τα δύο συνθετικά ενώνονται με το φωνήεν ο (παραδείγμα: μπαλκόνι + πόρτα: μπαλκονόπορτα)

Ενότητα 2: Στο σπίτι και στη γειτονιά

3^ο μάθημα:

Τα παιδικά μου παιχνίδια

A. Τα ουσιαστικά (γενική πτώση)

Όπως έχουμε πει, οι διάφορες μορφές που παίρνει το ουσιαστικό όταν κλίνεται λέγονται πτώσεις. Οι πτώσεις των ουσιαστικών είναι τέσσερις: η ονομαστική, η γενική, η αιτιατική και η κλητική. Για να βρεις τα ουσιαστικά που είναι στη γενική πτώση, απάντησε στην ερώτηση «ποιανού; ποιανής; τίνος; ποιανών;» (βλ. και σελ. 12)

B. Τα άρθρα της γενικής

Παραδείγματα:

Γένος	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
αρσενικό	του επιβάτη	των επιβατών
θηλυκό	της συλλογής	των συλλογών
ουδέτερο	του σαλονιού	των σαλονιών

Όλα τα ουσιαστικά σχηματίζουν τη γενική του πληθυντικού σε **-ων** (παραδείγματα: των φρουρών, των χωρών, των κουτιών)

Γ. Τα επίθετα

Οι λέξεις που συνοδεύουν τα ουσιαστικά και μας δίνουν πληροφορίες για αυτά, δηλαδή φανερώνουν τι λογής είναι, λέγονται επίθετα. Τα επίθετα δεν τα βρίσκουμε ποτέ μόνα τους στον λόγο. Πάντα συνοδεύουν και προσδιορίζουν κάποιο ουσιαστικό. Τα επίθετα έχουν τρία γένη: αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο (παραδείγμα: ο όμορφος (αρσενικό), η όμορφη (θηλυκό), το όμορφο (ουδέτερο)). Τα επίθετα κλίνονται, όπως και τα ουσιαστικά, και στους δύο αριθμούς και σε όλες τις πτώσεις. Τα επίθετα βρίσκονται στο ίδιο γένος, στην ίδια πτώση και στον ίδιο αριθμό με τα ουσιαστικά που προσδιορίζουν (παραδείγμα: οι ισχυροί άνεμοι, της ευγενικής γυναίκας, των μεγάλων σπιτιών).

Για τις εξαιρέσεις των καταλήξεων των επιθέτων, βλ. το φυλλάδιο «**Καταλήξεις ρημάτων και επιθέτων**»

Δ. Τα παραθετικά των επιθέτων

Το επίθετο δε φανερώνει απλώς κάποιο χαρακτηριστικό γνώρισμα που έχει ένα ουσιαστικό, αλλά και σε ποιο βαθμό σε σύγκριση με άλλα ουσιαστικά που έχουν το ίδιο γνώρισμα.

Για να συγκρίνουμε δυο ουσιαστικά, υπάρχουν δύο τρόποι:

1ος τρόπος

Προσθέτουμε στο επίθετο την κατάληξη -ότερος, -ότερη, -ότερο ή -ύτερος, -ύτερη, -ύτερο και βάζουμε δίπλα του τη λέξη από.

Παράδειγμα:

α. Ο Αντώνης είναι ψηλός.

Ο Αντώνης είναι ψηλότερος από τον Νίκο.

β. Η μητέρα είναι μεγάλη.

Η γιαγιά είναι μεγαλύτερη από τη μητέρα.

2ος τρόπος

Χρησιμοποιούμε το επίθετο όπως είναι, χωρίς να το αλλάξουμε, αλλά πριν από αυτό βάζουμε το επίρρημα πιο.

Παράδειγμα:

α. Ο Αντώνης είναι ψηλός.

Ο Αντώνης είναι **πιο** ψηλός από τον Νίκο.

β. Η μητέρα είναι μεγάλη.

Η γιαγιά είναι **πιο** μεγάλη από τη μητέρα.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Είναι λάθος να λέμε πιο ψηλότερος, πιο μεγαλύτερος, πιο μικρότερο. **Το σωστό είναι:** ψηλότερος ή πιο ψηλός, μεγαλύτερος ή πιο μεγάλος, μικρότερο ή πιο μικρό.

E1. Συλλαβισμός

Κάθε λέξη αποτελείται από μικρότερα γράμματα που λέγονται συλλαβές (παράδειγμα: πα-τέ-ρας). Ο χωρισμός μιας λέξης σε συλλαβές λέγεται συλλαβισμός.

E2. Βασικοί κανόνες συλλαβισμού

1) Ένα φωνήεν μπορεί ν' αποτελεί μόνο του μια συλλαβή σε μια λέξη.

Παράδειγμα: ά-νε-μος, γρα-φεί-ο

2) Δύο συνεχόμενα φωνήεντα χωρίζονται.

Παράδειγμα: α-ε-τός, ή-ρω-ας

3) Ένα σύμφωνο, όταν βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα, πηγαίνει στο δεύτερο φωνήεν.

Παράδειγμα: α-γά-πη, έ-χω

4) Δύο όμοια σύμφωνα χωρίζονται.

Παράδειγμα: κόκ-κι-νο, μέ-λισ-σα

5) Δύο σύμφωνα δεν χωρίζονται, αν αρχίζει από αυτά ελληνική λέξη.

Παράδειγμα: έ-πι-πλο, ά-στε-ρι

Αν όμως δεν αρχίζει ελληνική λέξη από αυτά. τότε χωρίζονται.

Παράδειγμα: πόρ-τα, στιγ-μή

6) Το ίδιο συμβαίνει και όταν έχουμε τρία σύμφωνα στη σειρά. Δεν χωρίζονται, όταν αρχίζει ελληνική λέξη από τα δύο πρώτα.

Παράδειγμα: α- στρα-πή, ε-χθρός

Αλλά, αν δεν αρχίζει ελληνική λέξη από τα δύο πρώτα σύμφωνα, χωρίζονται.

Παράδειγμα: άν-θρω-πος, Νο-έμ-βρι-ος

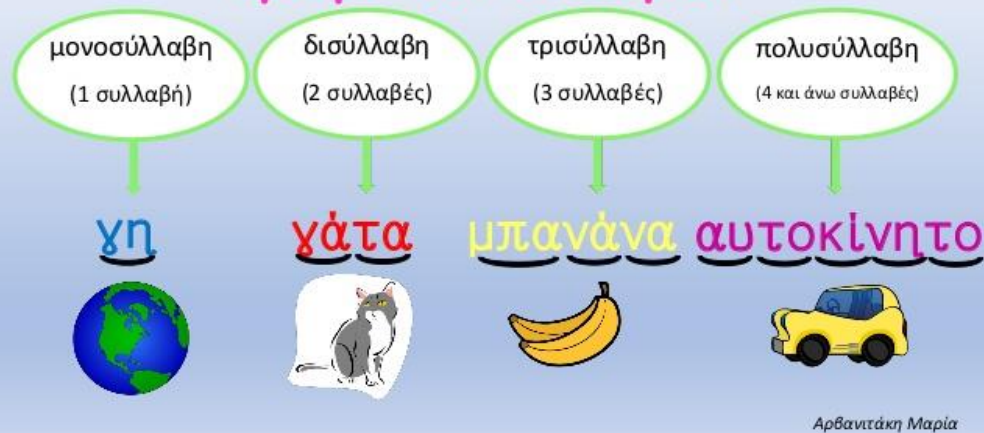
7) Τα δίψηφα φωνήεντα (αι, ει, οι, ου, υι), οι σύνδεσμοι αυ και ευ, τα δίψηφα σύμφωνα (μπ, ντ, γκ, τα, τζ), οι δίφθογγοι (αη, οη, αί, όι) και οι καταχρηστικοί δίφθογγοι (ια, ιο, ιου, ειος, εια, ειο, οιος, οια, οιο, υα, υου) δε χωρίζονται.

Παράδειγμα: παι-δεί-α, ναυ-τι-κό, τα-μπέ-λα, κε-λαη-δά, κά-ποιος, λα-λιά, γυά-λα

ΣΤ. Ονομασία λέξεων και συλλαβών

Ανάλογα με τον αριθμό των συλλαβών τους, οι λέξεις χωρίζονται σε **μονοσύλλαβες** (αυτές που έχουν μια συλλαβή), **δισύλλαβες** (αυτές που έχουν δύο συλλαβές), **τρισύλλαβες** (αυτές που έχουν τρεις συλλαβές) και **πολυσύλλαβες** (αυτές που έχουν περισσότερες από τρεις συλλαβές). Η τελευταία συλλαβή μιας λέξης λέγεται λήγουσα. Η προτελευταία συλλαβή λέγεται παραλήγουσα. Η τρίτη συλλαβή από το τέλος λέγεται προπαραλήγουσα. Η πρώτη συλλαβή μιας λέξης λέγεται αρχική. Καμία πολυσύλλαβη λέξη δεν τονίζεται πιο πάνω από την προπαραλήγουσα.

Ονομασία λέξεων ανάλογα με τον αριθμό των συλλαβών

Ονομασία συλλαβών

Ενότητα 3: Στη γη και στη θάλασσα 1^ο μάθημα: Σπίτι με κήπον

A. Η απόστροφος

Πολλές φορές, όταν μιλάμε ή όταν γράφουμε, θέλουμε να πούμε κάποιες λέξεις πιο σύντομα και γι' αυτό «κόβουμε» κάποια γράμματα. Όταν μιλάμε, κόβουμε αυτό το γράμμα χωρίς να χρειαστεί να κάνουμε τίποτα άλλο. Όταν γράφουμε όμως, πρέπει να το δείξουμε κιόλας. Γι' αυτό όταν χάνεται το γράμμα μιας λέξης, στη θέση του μπαίνει ένα σημαδάκι που λέγεται απόστροφος (')

Παραδείγματα:

- 1) Σ' ευχαριστώ για την πρόσκληση αλλά δε θα 'ρθω.
- 2) Περιμένω ν' ακούσω τη δικαιολογία σου.

Πότε χρησιμοποιούμε την απόστροφο;

α. Όταν μια λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν, η πρώτη λέξη χάνει το τελικό της φωνήεν και στη θέση του μπαίνει απόστροφος. Το φαινόμενο αυτό λέγεται έκθλιψη.

Παραδείγματα: για αυτό - γι' αυτό, θα ακούσω - θ' ακούσω

β. Όταν μια λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η επόμενη λέξη αρχίζει από σύμφωνο, η πρώτη λέξη χάνει το τελικό της φωνήεν και στη θέση του μπαίνει απόστροφος. Το φαινόμενο αυτό λέγεται αποκοπή.

Παραδείγματα: δώσε μου - δώσ' μου, κόψε το - κόψ' το

γ. Όταν μια λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν, η δεύτερη λέξη χάνει το αρχικό της φωνήεν και στη θέση του μπαίνει απόστροφος. Το φαινόμενο αυτό λέγεται αφαίρεση.

Παραδείγματα: το έφερα - τ' έφερα, μου έδωσε - μου 'δωσε

δ. Το και είναι η μοναδική λέξη που χάνει γράμμα χωρίς να πάρει απόστροφο και γίνεται κι μπροστά από φωνήεν.

Παραδείγματα: και άλλο - κι άλλο, και εκείνη - κι εκείνη

ε. Η λέξη «μέσα» παθαίνει έκθλιψη (μέσα από - μεσ' από)

Όταν όμως παθαίνει αποκοπή, γράφεται με τελικό -ς και χωρίς απόστροφο (μέσα στο σπίτι - μες στο σπίτι)

B. Συνώνυμα

Οι λέξεις που προφέρονται διαφορετικά, αλλά έχουν την ίδια περίπτωση σημασία λέγονται συνώνυμα ή συνώνυμες λέξεις. Τα συνώνυμα εκφράζουν το ίδιο νόημα αλλά έχουν κάποιες μικρές διαφορές μεταξύ τους.

Παραδείγματα συνώνυμων λέξεων:

- 1) κανονικός, φυσικός, φυσιολογικός, ομαλός, σωστός, ορθός
- 2) βαδίζω, περπατώ, βηματίζω, προχωρώ, πορεύομαι

Καρτέλες για τα πάθη των φωνέντων

Εκθλιψη

παθαίνει το τελευταίο φωνήεν ή δίψηφο φωνήεν μιας λέξης, όταν ακουστεί άλλη λέξη που αρχίζει από φωνήεν.

Παραδείγματα:

το όνειρο → τ' όνειρο
 από έξω → απ' έξω
 το άκουσα → τ' άκουσα
 μου αρέσει → μ' αρέσει
 τα άστρα → τ' άστρα
 το άλογο → τ' άλογο
 με έφερε → μ' έφερε

Προσοχή:
 και εμένα → **κι εμένα**

<http://taniamanesi.blogspot.com/>

Αφαίρεση

παθαίνει το πρώτο φωνήεν ή δίψηφο φωνήεν μιας λέξης, όταν προηγείται άλλη λέξη που τελειώνει σε φωνήεν.

Παραδείγματα:

τα έδωσα → **τα 'δωσα**
 μου ήρθε → **μου' ρθε**
 του είπε → **του' πε**
 θα είμαι → **θα' μαι**
 τα έφερε → **τα' φερε**
 το έβαλε → **το' βαλε**

αφαίρεση

<http://taniamanesi.blogspot.com/>

Αποκοπή

παθαίνει το τελευταίο φωνήεν ή δίψηφο φωνήεν μιας λέξης, όταν ακουστεί μια άλλη λέξη που αρχίζει από σύμφωνο.

Παραδείγματα:

φέρε το → **φέρ' το**
 κόψε τα → **κόψ' τα**
 πάρε το → **πάρ' το**
 δώσε τα → **δώσ' τα**
 φέρε τους → **φέρ' τους**
 βάλε τα → **βάλ' τα**

<http://taniamanesi.blogspot.com/>

Ενότητα 3:

Στη γη και στη θάλασσα

2^ο μάθημα:

Γάτος από σπίτι ζητά νέα
οικογένεια

A. Το αόριστο άρθρο

Οι λέξεις που μπαίνουν μπροστά από τα ονόματα και δεν ορίζουν κάτι συγκεκριμένο, δηλαδή κάποιο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, αλλά φανερώνουν κάτι αόριστο λέγονται αόριστα άρθρα. Τα αόριστα άρθρα είναι τα εξής: ένας, μια, ένα.

Παραδείγματα:

- 1) Ήρθε ένας κύριος και σε ζήτησε.
- 2) Χτες πήγαμε σε μια πολύ καλή ταβέρνα.

Κλίση του αόριστου άρθρου

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ονομαστική	ένας	μια	ένα
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	ένα(ν)	μια(ν)	ένα
Κλητική	-	-	-

Τα αόριστα άρθρα δεν έχουν κλητική πτώση και δεν έχουν πληθυντικό αριθμό.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τα αόριστα άρθρα ένας, μια, ένα με τα αριθμητικά ένας, μία, ένα.

Παραδείγματα:

Τηλεφώνησε μια κυρία. (μια - αόριστο άρθρο)
Αγόρασα μία τσάντα. (μία - αριθμητικό)

B. Τα ουσιαστικά (αιτιατική και κλητική)

Όπως έχουμε αναφέρει οι πτώσεις είναι τέσσερις: η ονομαστική, η γενική, η αιτιατική και η κλητική (βλ. και σελ.11 έως 13). Για να βρεις τα ουσιαστικά που είναι σε αιτιατική πτώση, απάντησε στην ερώτηση «ποιον; ποια; ποιο; ποιους; ποιες; ποια; τι;».

Παραδείγματα:

- 1) Ποια μέρα θα πάμε στον γιατρό; - Την Παρασκευή.
- 2) Ποιο τετράδιο είναι δικό σου; - Το κόκκινο.
- 3) Τι κοιτάζεις; - Τον ουρανό.

Γ. Τα άρθρα της αιτιατικής

Παραδείγματα:

Γένος	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
αρσενικό	τον γιατρό	τους γιατρούς
θηλυκό	τη δασκάλα	τις δασκάλες
ουδέτερο	το σχολείο	τα σχολεία

Την κλητική πτώση τη χρησιμοποιούμε όταν καλούμε ή προσφωνούμε κάποιον.

Παραδείγματα:

- 1) -Παιδιά, ελάτε μέσα γρήγορα.
- 2) -Έλλη, διάβασε αυτό το κείμενο.
- 3) -Τάσο, σε ζητάνε στο τηλέφωνο.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τα άρθρα **τον** και **των**, που αν και ακούγονται το ίδιο, γράφονται διαφορετικά. Το **τον** χρησιμοποιείται στην αιτιατική του ενικού για το αρσενικό γένος, ενώ το **των** χρησιμοποιείται στην γενική πληθυντικού για όλα τα γένη.
Παράδειγμα: τον κηπουρό - των κηπουρών.

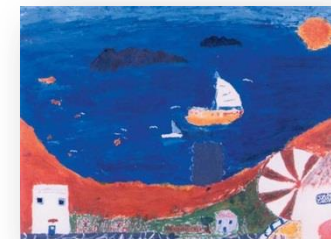
ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τα άρθρα **την** και **τις**, που αν και ακούγονται το ίδιο, γράφονται διαφορετικά. Το **της** χρησιμοποιείται στην γενική του ενικού για το θηλυκό γένος, ενώ το **τις** χρησιμοποιείται στην αιτιατική πληθυντικού για το θηλυκό γένος.
Παράδειγμα: της πόρτας - τις πόρτες

Ενότητα 3:

Στη γη και στη θάλασσα

4^ο μάθημα: Γη και θάλασσα

A. Το κόμμα - τα αποσιωπητικά

Για τα σημεία στίξης βλ. σελίδες 1 έως 4.

B. Κυριολεξία και μεταφορά

Όταν οι λέξεις μιας πρότασης χρησιμοποιούνται με την πραγματική τους σημασία, τότε έχουμε κυριολεξία. Όταν όμως οι λέξεις δε χρησιμοποιούνται με την πραγματική τους σημασία, αλλά αποδίδουν μια ιδιότητα διαφορετική, που δεν υπάρχει στην πραγματικότητα, τότε έχουμε μεταφορά.

Παραδείγματα:

- 1) Μέθυσε από το πολύ κρασί. (κυριολεξία)
- 2) Αγόρασε ένα χρυσό δαχτυλίδι. (κυριολεξία)

[Στα παραπάνω παραδείγματα έχουμε κυριολεξία, δηλαδή έχουμε κάτι το πραγματικό, γιατί πράγματι μπορεί κάποιος να μεθύσει από κρασί ή να αγοράσει ένα χρυσό δαχτυλίδι].

- 3) Μέθυσε από ευτυχία. (μεταφορά)
- 4) Ο Τάκης έχει χρυσή καρδιά. (μεταφορά)

[Στα παραπάνω παραδείγματα έχουμε μεταφορά, επειδή η ευτυχία δεν είναι κρασί για να μεθύσει κάποιος, ούτε μπορεί κάποιος να έχει χρυσή καρδιά. Απλώς χρησιμοποιούμε τη λέξη αυτή για να δείξουμε τη μεγάλη ευτυχία που έχει κάποιος ή πόσο καλός είναι. Με τη μεταφορά μπορούμε να αποδώσουμε πιο έντονα κάποια συναισθήματα κι έτσι να κάνουμε το λόγο μας πιο ζωντανό].

Ενότητα 3:

Στη γη και στη θάλασσα

5^ο μάθημα:

Οι μικροί ταξιδιώτες ανεβαίνουν στο βουνό

A. Η λειτουργία του επιθέτου σε περιγραφικά κείμενα

Όπως έχουμε αναφέρει οι λέξεις που περιγράφουν τα ουσιαστικά λέγονται **επίθετα**. Τα επίθετα δεν πηγαίνουν ποτέ μόνα τους στο λόγο. Πάντα πηγαίνουν μαζί με τα ουσιαστικά, για τα οποία μας δίνουν πληροφορίες (βλ. και σελίδα 21). Τα επίθετα χρησιμοποιούνται για να τονίσουμε κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ουσιαστικών, γι' αυτό και με κάθε ουσιαστικό μπορούν να συνδυαστούν πολλά επίθετα. Κάθε φορά όμως ανάλογα με αυτό που θέλουμε να περιγράψουμε, χρησιμοποιούμε το κατάλληλο επίθετο. Τα επίθετα μπορεί να φανερώνουν: χρώμα, μέγεθος, αίσθηση, κατάσταση, σχήμα, υλικό, αξία, ιδιότητα.

Παραδείγματα: ο απέραντος ουρανός, η ωραία κοπέλα, το μεγάλο σπίτι, το φωτεινό δωμάτιο, το ξινό λεμόνι, η ήρεμη θάλασσα, η τετράγωνη κορνίζα, ο ξύλινος πάγκος, το ακριβό αυτοκίνητο, ο ευγενικός άνθρωπος.

B. Η παρομοίωση

Πολλές φορές χρησιμοποιούμε στον λόγο μας διάφορες εκφράσεις, τα **σχήματα λόγου**, που μας βοηθούν να κάνουμε το κείμενό μας πιο όμορφο. Ένα από αυτά τα σχήματα λόγου είναι η παρομοίωση. Την παρομοίωση τη χρησιμοποιούμε, όταν θέλουμε να τονίσουμε ιδιαίτερα ένα πρόσωπο, ένα ζώο ή ένα πράγμα, να το παρομοιάσουμε ή να το συγκρίνουμε με κάποιο άλλο πολύ γνωστό, το οποίο έχει την ίδια ιδιότητα (σε μεγαλύτερο βαθμό). Για να κάνουμε μια παρομοίωση, χρησιμοποιούμε τις λέξεις **σαν** (κυρίως), **όπως**, **καθώς**, **μοιάζει με**, **όμοιος**, **παρόμοιος**.

Παραδείγματα:

- 1) Ο Θοδωρής κολυμπάει γρήγορα **σαν δελφίνι**.
- 2) Το πρόσωπό σου είναι κόκκινο **σαν παπαρούνα**.
- 3) Το πρόσωπό της έλαμπε **όπως ο ήλιος**.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Η λέξη **σαν** δε χρησιμοποιείται μόνο όταν θέλουμε να κάνουμε παρομοιώσεις. Πολλές φορές χρησιμοποιείται και για να δείξουμε **χρόνο**. Σ' αυτές τις περιπτώσεις η λέξη **σαν** έχει την έννοια της λέξης **όταν**.

Παράδειγμα:

Πήγαινε να ψωνίσεις και, **σαν έρθεις**, θα τα πούμε.
Η λέξη **σαν** διατηρεί πάντα το τελικό -ν.

Ενότητα 4: Ο κόσμος γύρω μας

1^ο μάθημα: Πώς υιοθετήσαμε ένα κομμάτι γης

Α. Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ο

Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ο είναι οξύτονα, παροξύτονα και προπαροξύτονα. **Παραδείγματα:** νερό (οξύτονο - τονίζεται στη λήγουσα), γραφείο (παροξύτονο - τονίζεται στην παραλήγουσα), θέατρο (προπαροξύτονο - τονίζεται στην προπαραλήγουσα). Τα προπαροξύτονα ουδέτερα σε -ο που είναι σύνθετες λέξεις τονίζονται σε όλες τις πτώσεις και των δύο αριθμών όπου τονίζονται στην ονομαστική του ενικού. **Παράδειγμα:** το λυκόσκυλο - του λυκόσκυλου, τα λυκόσκυλα - των λυκόσκυλων. Όλα τα υπόλοιπα προπαροξύτονα σε -ο κατεβάζουν τον τόνο κατά μια συλλαβή στη γενική του ενικού και του πληθυντικού και στην αιτιατική του πληθυντικού. **Παράδειγμα:** το πρόσωπο - του προσώπου, τα πρόσωπα - των προσώπων.

Β. Κλίση ουδέτερων ουσιαστικών σε -ο

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	το	βουνό	μάρμαρο
Γενική	του	...βουνού	μαρμάρου
Αιτιατική	το	...βουνό	μάρμαρο
Κλητική	–	...βουνό	μάρμαρο
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	τα	..βουνά	μάρμαρα
Γενική	των	..βουνών	μαρμάρων
Αιτιατική	τα	βουνά	μάρμαρα
Κλητική	–	..βουνά	μάρμαρα

Γ. Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ι

Τα ουδέτερα ουσιαστικά - οξύτονα και παροξύτονα - που τελειώνουν σε -ι γράφονται με ι. **Εξαιρούται:** το βράδυ, το οξύ, το δάκρυ, το στάχυ, το δόρυ, το δίχτυ.

Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ι που έχουν φωνήεν πριν από την κατάληξη παίρνουν το σύμφωνο γ πριν από το ι σε όλες τις πτώσεις που δε τελειώνουν σε ι. **Παράδειγμα:** το τσάι - του τσαγιού. Τα ουδέτερα ουσιαστικά που είναι υποκοριστικά και έχουν κατάληξη -άκι και -ούλι δε σχηματίζουν γενική ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

Δ. Ορθογραφία των ρημάτων σε -ίζω και -ώνω

Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ίζω γράφονται με ι.

Παραδείγματα: αρχίζω, χτενίζω, καθαρίζω.

Υπάρχουν όμως και κάποια ρήματα που δε γράφονται με ι και είναι εξαιρέσεις: δακρύζω, συγχύζω, γογγύζω, κελарύζω, αναβλύζω, κατακλύζω, δανείζω, αθροίζω, πήζω, πρήζω.

Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ίζω διατηρούν το ι σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας.

Παραδείγματα: γυρίζω - γυρισμός - γύρισμα, σκαλίζω - σκάλισμα - σκαλιστήρι.

Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ώνω γράφονται με δύο ω.

Παραδείγματα: τεντώνω, απλώνω, μαλώνω.

Το -ω της κατάληξης -ωνω «ταξιδεύει» σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας.

Παραδείγματα: στρώνω - στρώμα - στρώσιμο, ανακυκλώνω - ανακύκλωση - ανακυκλωμένο.

Ενότητα 4: Ο κόσμος γύρω μας

2^ο μάθημα: Τα χαρτιά ανακυκλώνονται

Α. Σύνθετες λέξεις

Οι λέξεις που δημιουργούνται αν ενώσουμε δύο διαφορετικές λέξεις λέγονται σύνθετες. Παράδειγμα: ανεβαίνω + κατεβαίνω = ανεβοκατεβαίνω. Πολλές φορές χρησιμοποιούμε τα μόρια ξε- και α- στην αρχή, για να δημιουργήσουμε σύνθετες λέξεις. Με το ξε- δημιουργούνται σύνθετες λέξεις που φανερώνουν αντίθεση ή δίνουν έμφαση (ξεγράφω, ξεκουμπώνω, ξεχωρίζω), ενώ με το α- δημιουργούμε σύνθετες λέξεις που φανερώνουν στέρηση, για αυτό και το α- λέγεται στερητικό, γιατί στερεί τη σημασία της αρχικής λέξης και της δίνει την αντίθετη (αγράμματος, άγνωστος, αδύνατος). Αν η λέξη που θα ενωθεί αρχίζει από σύμφωνο, τότε γράφουμε α-. Αν αρχίζει από φωνήεν, τότε γράφουμε αν-. Παραδείγματα: γνωστός - άγνωστος, ήσυχος - ανήσυχος. Πολλές λέξεις, όταν ενώνονται, παίρνουν ανάμεσά τους ένα φωνήεν, το ο, το οποίο μπαίνει στη θέση της κατάληξης της πρώτης λέξης (μπαλκόνι + πόρτα = μπαλκονόπορτα). [Βλ. και σελίδα 19].

Ενότητα 4: Ο κόσμος γύρω μας

3^ο μάθημα: Το τετράδιο ζωγραφικής

Α. Το τελικό -ν

Σε μερικές λέξεις το τελικό -ν διατηρείται και άλλοτε χάνεται. Αυτό εξαρτάται από το πρώτο γράμμα της λέξης που ακολουθεί. Οι λέξεις αυτές είναι οι εξής: το άρθρο την (την αλεπού αλλά τη μέρα), το άκλιτο δεν (δεν άκουσα αλλά δε θέλω), το άκλιτο μην (μην κοιτάς αλλά μη γελάς).

Πότε διατηρείται το τελικό -ν;

1) Όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν

Παραδείγματα: την αυγή, δεν είδα, μην ακούς.

2) Όταν η επόμενη λέξη αρχίζει κ, π, τ, μπ, ντ, γκ, τζ, τσ.

Παραδείγματα: την πάνα, την τέχνη, δεν μπορώ, μην ντυθείς

3) Όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από διπλό σύμφωνο (ξ, ψ)

Παράδειγμα: μην ψάχνεις

Για το τελικό -ν, βλ. και σελίδα 11.

Ενότητα 6: Πολιτείες ντυμένες στα λευκά 1^ο μάθημα: Η πόλη χάθηκε στο χιόνι (I)

Α. Ο αόριστος και ο παρατατικός ενεργητικής φωνής

Οι χρόνοι του ρήματος που φανερώνουν ότι κάτι έχει γίνει στο παρελθόν λέγονται παρελθοντικοί και είναι ο παρατατικός, ο αόριστος και ο υπερσυντέλικος. Τα ρήματα που μας δείχνουν τι έγινε στο παρελθόν σε μια στιγμή λέμε ότι είναι σε χρόνο αόριστο.

Παραδείγματα:

- 1) Χτες τα παιδιά έπαιξαν ποδόσφαιρο.
- 2) Χτύπησε το πόδι του στο τραπέζι.

Τα ρήματα που μας δείχνουν τι γίνονταν στο παρελθόν συνέχεια λέμε ότι είναι σε χρόνο παρατατικό.

Παραδείγματα:

- 1) Τα παιδιά έπαιζαν ποδόσφαιρο όλο το απόγευμα.
- 2) Χτες έγραφα τις ασκήσεις των αγγλικών.

Αόριστος Ενεργητικής Φωνής
Ρήμα: παίζω

Εγώ έπαιξα
Εσύ έπαιξες
Αυτός-ή-ό έπαιξε
Εμείς παίξαμε
Εσείς παίξατε
Αυτοί-ές-ά έπαιξαν

pageborders.org

Παρατατικός Ενεργητικής Φωνής
Ρήμα: παίζω

Εγώ έπαιζα
Εσύ έπαιζες
Αυτός-ή-ό έπαιζε
Εμείς παίζαμε
Εσείς παίζατε
Αυτοί-ές-ά έπαιζαν

pageborders.org

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ώνω** σχηματίζουν τον αόριστο σε -ωσα.

Παράδειγμα: μεγαλώνω - μεγάλωσα

Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ίζω** σχηματίζουν τον αόριστο με ι. Παράδειγμα: ποτίζω - πότισα

Εξαιρούνται

αθροίζω - άθροισα, δανείζω - δάνεισα,
δακρύζω - δάκρυσα

[Για τα υπόλοιπα ρήματα, βλ. σελίδα 38]

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-αίνω** σχηματίζουν τον αόριστο σε: -υνα (ακριβαίνω - ακρίβυνα), -ηκα (ανεβαίνω - ανέβηκα), -ησα (βλασταίνω - βλάστησα)

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-έλνω** και **-έρνω** σχηματίζουν τον αόριστο σε -ειλα και -ειρα.

π.χ. στέλνω - έστειλα, γέρνω - έγειρα

Ε ξ α ι ρ ε ί τ α ι το σέρνω - έσυρα

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ήνω**, **-ύνω**, και **-είνω** σχηματίζουν αόριστο σε -ησα, -υσα και -εισα.

Παραδείγματα: αφήνω - άφησα, στήνω - έστησα,
ντύνω - έντυσα, χύνω - έχυσα, κλείνω - έκλεισα

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα ρήματα που τονίζονται στην λήγουσα σχηματίζουν αόριστο σε **-ησα**.

Παραδείγματα: ρωτώ - ρώτησα

Εξαιρούνται

μεθώ - μέθυσα & μηνώ - μήνυσα

Β. Σχηματισμός αορίστου ανώμαλων ρημάτων

Ενεστώτας

ανεβαίνω
κατεβαίνω
μπαίνω
βγαίνω
πηγαίνω
έρχομαι
μένω
φεύγω
λέω
πίνω
παίρνω
τρώω
δακρύζω
αθροίζω
στέλνω
μεθώ
ντύνω

Αόριστος

ανέβηκα
κατέβηκα
μπήκα
βγήκα
πήγα
ήρθα
έμεινα
έφυγα
είπα
ήπια
πήρα
έφαγα
δάκρυσα
άθροισα
έστειλα
μέθυσα
έντυσα

Ενότητα 6: Πολιτείες ντυμένες στα λευκά 2^ο μάθημα: Η πόλη χάθηκε στο χιόνι (II)

Α. Υποτακτική σύνδεση με χρονικούς και αιτιολογικούς συνδέσμους

Οι μικρές άκλιτες λέξεις που μας βοηθούν να συνδέσουμε λέξεις ή προτάσεις μεταξύ τους λέγονται σύνδεσμοι. Ανάλογα με τον σύνδεσμο που εισάγεται μια πρόταση, μπορούμε να προσδιορίσουμε το είδος της πρότασης. Οι αιτιολογικοί σύνδεσμοι **γιατί, επειδή, αφού,** εισάγουν αιτιολογικές προτάσεις (προτάσεις που αιτιολογούν, δικαιολογούν), ενώ οι χρονικοί σύνδεσμοι **όταν, μόλις, καθώς, ενώ, πριν, προτού, όποτε** εισάγουν χρονικές προτάσεις. Πριν από τους αιτιολογικούς και χρονικούς συνδέσμους βάζουμε κόμμα.

Ενότητα 6: Πολιτείες ντυμένες στα λευκά

3^ο μάθημα: Τόσο χιόνι δεν ξανάγινε

Α. Τα παραθετικά των επιθέτων

- Ο Γιάννης είναι ψηλός .
- Ο Γιάννης είναι ψηλότερος (ή πιο ψηλός) από τον Κώστα.
- Ο Γιάννης είναι ο ψηλότερος (ή ο πιο ψηλός) από τους φίλους του.
- Ο Γιάννης είναι ψηλότερος (ή πάρα πολύ ψηλός).

Στις παραπάνω προτάσεις όλα τα παιδιά έχουν ένα κοινό γνώρισμα: το ύψος. Δεν είναι όμως όλα το ίδιο ψηλά. Κάθε παιδί έχει αυτό το γνώρισμα σε διαφορετικό βαθμό σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά. Για να δείξουμε τις διαφορές των παιδιών ως προς το ύψος, χρησιμοποιούμε ξεχωριστούς τύπους του ίδιου επιθέτου. Οι τύποι αυτοί ονομάζονται βαθμοί του επιθέτου. Οι βαθμοί του επιθέτου είναι τρεις: ο θετικός, ο συγκριτικός και ο υπερθετικός. Ο συγκριτικός και ο υπερθετικός βαθμός του επιθέτου ονομάζονται παραθετικά.

Θετικός βαθμός

Παράδειγμα: Ο Γιάννης είναι ψηλός.

Το επίθετο ψηλός φανερώνει ότι ο Γιάννης έχει απλώς μια ιδιότητα, ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα (το ύψος), χωρίς να γίνεται σύγκριση με άλλο πρόσωπο. Όταν λοιπόν το επίθετο φανερώνει πως ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα, λέγεται επίθετο θετικού βαθμού.

Επιπλέον παραδείγματα:

- 1) Το φαγητό είναι νόστιμο.
- 2) Το σπίτι είναι μικρό.

Συγκριτικός βαθμός

Παράδειγμα:

Ο Γιάννης είναι ψηλότερος (ή πιο ψηλός) από τον Κώστα.

Το επίθετο ψηλότερος (ή πιο ψηλός) φανερώνει ότι ο Γιάννης έχει το γνώρισμα ή την ιδιότητα του ύψους σε μεγαλύτερο βαθμό από τον Κώστα. Όταν λοιπόν συγκρίνονται δύο ουσιαστικά και το επίθετο φανερώνει ότι ένα από αυτά έχει μια ιδιότητα σε μεγαλύτερο βαθμό από το άλλο, λέγεται επίθετο συγκριτικού βαθμού.

Επιπλέον παραδείγματα:

- 1) Το φαγητό μου είναι νοστιμότερο από το δικό σου.
- 2) Το σπίτι του είναι μικρότερο από το δικό μου.

Υπερθετικός βαθμός

Παράδειγμα:

Ο Γιάννης είναι ο ψηλότερος (ή ο πιο ψηλός) από τους φίλους του.

Ο Γιάννης είναι ψηλότερος (ή πάρα πολύ ψηλός).

Οι τύποι του επιθέτου ψηλός φανερώνουν ότι ο Γιάννης έχει μια ιδιότητα, το ύψος, σε πολύ μεγάλο βαθμό ή στο μεγαλύτερο βαθμό σε σύγκριση με τους φίλους του. Όταν λοιπόν το επίθετο φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα στον πιο μεγάλο βαθμό, λέγεται επίθετο υπερθετικού βαθμού.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Είναι λάθος να λέμε πιο ψηλότερος, πιο μεγαλύτερος, πιο μικρότερο. **Το σωστό είναι:** ψηλότερος ή πιο ψηλός, μεγαλύτερος ή πιο μεγάλος, μικρότερο ή πιο μικρό.

Για τα παραθετικά των επιθέτων, βλ. και σελίδα 22.

B. Αρκτικόλεξα

Πολλές φορές, όταν μιλάμε ή γραφούμε για οργανώσεις, υπηρεσίες, οργανισμούς, ιδρύματα, εταιρείες ή επιχειρήσεις, δε γράφουμε τις ονομασίες ολόκληρες, αλλά χρησιμοποιούμε για συντομία μόνο τα αρχικά γράμματά τους. Μετά τα αρχικά γράμματα βάζουμε τελεία.

Παράδειγμα: Ο.Η.Ε : Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Γ. Ελλειπτικές προτάσεις

Ελλειπτικές προτάσεις λέγονται οι προτάσεις από τις οποίες λείπουν ένας ή περισσότεροι όροι ή προσδιορισμοί, επειδή εννοούνται εύκολα. Οι όροι που μπορεί να λείπουν είναι το ρήμα, το υποκείμενο ή το αντικείμενο.

Παραδείγματα:

- 1) Θύμωσα! (λείπει το υποκείμενο «εγώ»)
- 2) Εύκολα τα θέματα των μαθηματικών. (λείπει το ρήμα «ήταν»)

Ενότητα 7: Ιστορίες του χειμώνα

1^ο μάθημα: Ο χιονάνθρωπος και το κορίτσι

A. Οι προσωπικές αντωνυμίες

Οι λέξεις που χρησιμοποιούνται στο λόγο αντί για ονόματα λέγονται αντωνυμίες.

Παραδείγματα:

- 1) Η Φωτεινή και η Ελευθερία είναι φίλες. - Αυτές είναι φίλες.
- 2) Φώναξε την Αθηνά. - Φώναξέ την.
- 3) Ο Αντώνης είναι πολύ όμορφος. - Αυτός είναι πολύ όμορφος.

Οι αντωνυμίες που φανερώνουν τα τρία πρόσωπα του λόγου λέγονται προσωπικές.

Οι προσωπικές αντωνυμίες είναι οι εξής:

- 1) η αντωνυμία εγώ για το α' πρόσωπο ενικού αριθμού
- 2) η αντωνυμία εσύ για το β' πρόσωπο ενικού αριθμού
- 3) η αντωνυμία αυτός, αυτή, αυτό για το γ' πρόσωπο ενικού αριθμού
- 4) η αντωνυμία εμείς για το α' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού
- 5) η αντωνυμία εσείς για το β' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού
- 6) η αντωνυμία αυτοί, αυτές, αυτά για το γ' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού

B. Κλίση προσωπικών αντωνυμιών (προαιρετικά)

Α' πρόσωπο			Β' πρόσωπο		
Ενικός αριθμός			Ενικός αριθμός		
	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι	
Όνομ.	εγώ	-	εσύ	-	
Γεν.	εμένα	μου	εσένα	σου	
Αιτ.	εμένα	με	εσένα	σε	
Κλητ.	-	-	εσύ	-	
Πληθυντικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι	
Όνομ.	εμείς	-	εσείς	-	
Γεν.	εμάς	μας	εσάς	σας	
Αιτ.	εμάς	μας	εσάς	σας	
Κλητ.	-	-	εσείς	-	

Γ' πρόσωπο						
Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι
Όνομ.	αυτός	τος	αυτή	τη	αυτό	το
Γεν.	αυτού	του	αυτής	της	αυτού	του
Αιτ.	αυτό(ν)	το(ν)	αυτή(ν)	τη(ν)	αυτό	το
Κλητ.	-	-	-	-	-	-
Πληθυντικός αριθμός						
	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι	δυνατοί τύποι	αδύνατοι τύποι
Όνομ.	αυτοί	τοι	αυτές	τες	αυτά	τα
Γεν.	αυτών	τους	αυτών	τους	αυτών	τους
Αιτ.	αυτούς	τους	αυτές	τις (τες)	αυτά	τα
Κλητ.	-	-	-	-	-	-

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Για να μην μπερδεύουμε τις προσωπικές αντωνυμίες με τα άρθρα, αρκεί να θυμόμαστε ότι οι αντωνυμίες συνοδεύουν ρήματα και είτε βρίσκονται μπροστά είτε πίσω από αυτά, ενώ τα άρθρα συνοδεύουν ουσιαστικά ή επίθετα.

Παραδείγματα: Τον Βρήκες ; (αντωνυμία)
Τον πατέρα, (άρθρο)

<http://taniamanesi.blogspot.com/>

<http://taniamanesi.blogspot.com/>

Ενότητα 7: Ιστορίες του χειμώνα

2^ο μάθημα: Κάτω απ'το χιόνι

A. Η προσωποποίηση

Όταν σε ένα κείμενο ή ένα ποίημα τα ζώα, τα φυτά και γενικώς τα άψυχα πράγματα (δέντρα, βουνά, ποτάμια, λουλούδια) συμπεριφέρονται όπως ο άνθρωπος, δηλαδή εμφανίζουν ιδιότητες ανθρώπου, λέμε ότι προσωποποιούνται και το φαινόμενο αυτό λέγεται προσωποποίηση. Η προσωποποίηση, όπως και άλλα σχήματα λόγου, στολίζουν τον λόγο και του προσθέτουν ζωντάνια και χάρη.

Παραδείγματα:

- 1) Τον χειμώνα όλη η φύση κοιμάται.
- 2) Τα αστέρια κουβέντιαζαν με το φεγγάρι.

Στα παραπάνω παραδείγματα αυτό που φαίνεται αφύσικο δίνει ζωή κι έτσι προσωποποιεί τη φύση, τα αστέρια και το φεγγάρι, τα οποία στην πραγματικότητα δε θα μπορούσαν να κοιμηθούν ή να κουβεντιάσουν μεταξύ τους.

B. Υπερσυντέλικος

Οι χρόνοι του ρήματος που φανερώνουν ότι κάτι έχει γίνει στο παρελθόν λέγονται παρελθοντικοί και είναι ο παρατατικός, ο αόριστος και ο υπερσυντέλικος. [Βλ. και σελίδα 41]

Τα ρήματα που φανερώνουν ότι κάτι έγινε στο παρελθόν και τελείωσε πριν γίνει κάτι άλλο είναι σε χρόνο υπερσυντέλικο.

Παραδείγματα:

- 1) Όταν γύρισαν οι γονείς μου, εγώ είχα κοιμηθεί.
- 2) Είχα γράψει καλύτερα στο προηγούμενο διαγώνισμα.
- 3) Όταν πήγα να τον χαιρετήσω, είχε φύγει.

Υπερσυντέλικος
ενεργητικής φωνής
Ρήμα: παίζω

Ενότητα 7: Ιστορίες του χειμώνα

3^ο μάθημα: Ο εγωιστής γίγαντας

A. Οι κτητικές αντωνυμίες

Οι αντωνυμίες που φανερώνουν σε ποιον ανήκει κάτι λέγονται κτητικές.

Παραδείγματα:

- 1) Το βιβλίο είναι δικό μου.
- 2) Αυτό είναι το αυτοκίνητό σας.
- 3) Να σου συστήσω τη μητέρα μου.
- 4) Αυτές είναι οι τσάντες τους.
- 5) Αυτοί είναι οι φίλοι μας.

Όταν θέλουμε να τονίσουμε καλύτερα τον κτήτορα (το πρόσωπο στο οποίο ανήκει κάτι), χρησιμοποιούμε το επίθετο δικός, δική, δικό με τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας.

Παραδείγματα:

- 1) Το φταίξιμο είναι δικό σου, όχι δικό μου.
- 2) Αυτά είναι τα δικά σας παιδιά.

Οι κτητικές αντωνυμίες και για τα τρία πρόσωπα είναι οι εξής:

Για έναν κτήτορα

α' πρόσωπο	β' πρόσωπο	γ' πρόσωπο
δικός μου	δικός σου	δικός του (της)
δική μου	δική σου	δική του (της)
δικό μου	δικό σου	δικό του (της)

Για πολλούς κτήτορες

δικός μας	δικός σας	δικός τους
δική μας	δική σας	δική τους
δικό μας	δικό σας	δικό τους

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Για να μην μπερδεύουμε την κτητική αντωνυμία με την προσωπική αντωνυμία, αρκεί να θυμόμαστε ότι οι προσωπικές αντωνυμίες συνοδεύουν ρήματα και είτε βρίσκονται μπροστά είτε πίσω από αυτά, ενώ οι κτητικές αντωνυμίες μπαίνουν μετά τα ουσιαστικά.

Παραδείγματα:

Μου μίλησες; (προσωπική αντωνυμία)
Φέρε μας λίγο νερό. (προσωπική αντωνυμία)
Η τσάντα μου (κτητική αντωνυμία)
Το σπίτι μας (κτητική αντωνυμία) [βλ. και σελίδα 55]

Ενότητα 8:

Έλα στην παρέα μας!

1^ο μάθημα: Αξέχαστα γενέθλια

Α. Ο στιγμιαίος (συνοπτικός) και ο εξακολουθητικός μέλλοντας της ενεργητικής φωνής

Οι χρόνοι οι οποίοι αναφέρονται στο μέλλον είναι δύο: ο στιγμιαίος μέλλοντας και ο εξακολουθητικός μέλλοντας. Τα ρήματα που μας δείχνουν τι θα γίνει στο μέλλον για μια στιγμή είναι σε στιγμιαίο (ή συνοπτικό) μέλλοντα.

Παραδείγματα:

- 1) Η Τόνια θα καλέσει όλους τους φίλους της στη γιορτή.
- 2) Εγώ θα διαβάσω μόνος μου.

Τα ρήματα που μας δείχνουν τι θα γίνει στο μέλλον συνέχεια είναι σε χρόνο εξακολουθητικό μέλλοντα.

Παραδείγματα:

- 1) Ο Γιώργος θα διαβάζει όλη μέρα.
- 2) Όλος ο κόσμος θα γελάει με τα καμώματά του.

Μπροστά από τα ρήματα που είναι σε χρόνο μέλλοντα υπάρχει η λέξη θα.

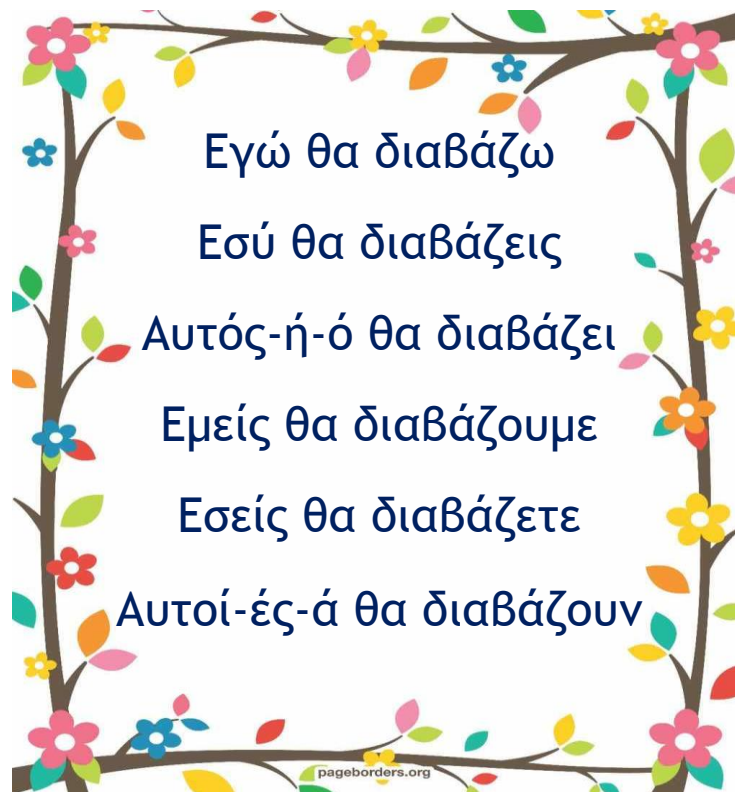

Συνοπτικός Μέλλοντας
ενεργητικής φωνής
Ρήμα: διαβάζω

Εξακολουθητικός Μέλлонτας
ενεργητικής φωνής
Ρήμα: διαβάζω

Ενότητα 8:

Έλα στην παρέα μας!

2^ο μάθημα: Μικρομαγειρέματα

Α. Προστακτική ενεστώτα και αορίστου

Τα ρήματα που φανερώνουν την πράξη του ουσιαστικού σαν προσταγή (διαταγή), παράκληση ή ευχή λέμε ότι βρίσκονται σε έγκλιση προστακτική.

Παραδείγματα:

- 1) Κλείσε το παράθυρο.
- 2) Δώσε μου, σε παρακαλώ, αυτό το βιβλίο.
- 3) Πήγαινε στο καλό!

Προστακτική σχηματίζουν ο ενεστώτας και ο αόριστος. Η προστακτική έχει μόνο δεύτερο ενικό και δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο.

Προστακτική Ενεστώτα

(εσύ) γράφε
(εσείς) γράφετε

(εσύ) σκούπιζε
(εσείς) σκουπίζετε

(εσύ) αγάπα
(εσείς) αγαπάτε

Προστακτική Αορίστου

γράψε
γράψτε

σκούπισε
σκουπίστε

αγάπησε
αγαπήστε

Β. Σχηματισμός προστακτικής αορίστου ανώμαλων ρημάτων

Ενεστώτας

ανεβαίνω

κατεβαίνω

μπαίνω

βγαίνω

έρχομαι

μένω

φεύγω

πλένω

βρίσκω

βλέπω

λέω

πίνω

παίρνω

τρώω

Προστακτική Αορίστου

ανέβα, ανεβείτε

κατέβα, κατεβείτε

μπες, μπείτε

βγες, βγείτε

έλα, ελάτε

μείνε, μείνετε

φύγε, φύγετε

πλύνε, πλύνετε (πλύντε)

βρες, βρείτε

δες, δείτε

πες, πείτε (πέστε)

πιες, πιείτε

πάρε, πάρτε

φάε, φάτε

Ενότητα 8: Έλα στην παρέα μας!

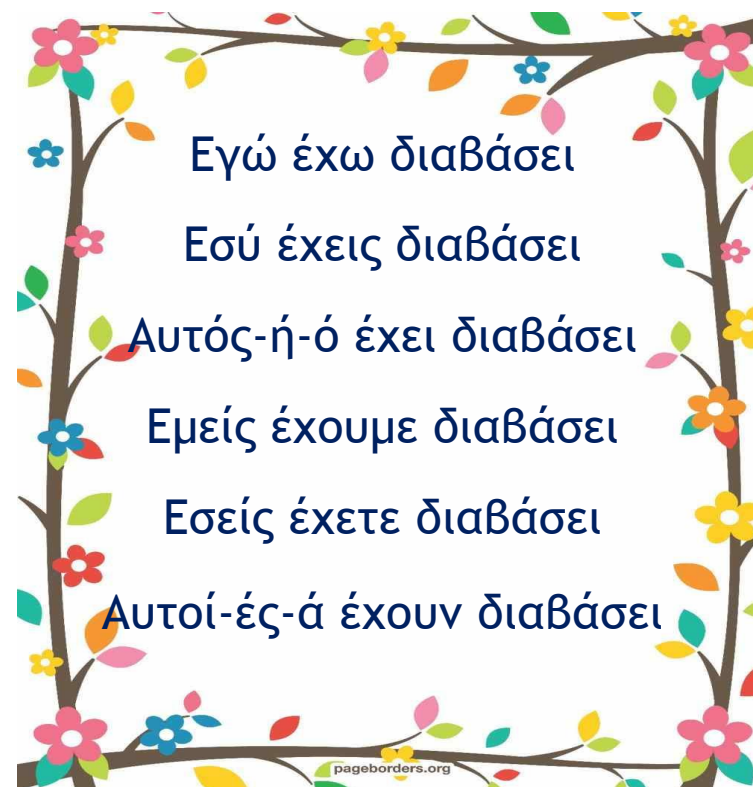
3^ο μάθημα: Φτιάχνουμε προσκλήσεις

A. Παρακείμενος (ενεργητικής φωνής)

Τα ρήματα που φανερώνουν ότι κάτι έχει γίνει και έχει τελειώσει είναι σε χρόνο παρακείμενο. Στην περίπτωση αυτή, η πράξη έχει τελειώσει τη στιγμή που μιλάμε και βλέπουμε μόνο το αποτέλεσμα.

Παραδείγματα: Τα λουλούδια έχουν ανθίσει. Οι δρόμοι έχουν πλημμυρίσει από τη βροχή.

Παρακείμενος ενεργητικής φωνής
Ρήμα: διαβάσω

Ενότητα 8: Έλα στην παρέα μας!

4^ο μάθημα: Από το ημερολόγιο του Ελτόν

Πέμπτη, 4 Δεκεμβρίου

Είμαι πολύ χαρούμενος. Η συμμαθήτριά μου η Μελίνα με πλησίασε όλο χαμόγελο και μου έδωσε μια κατακόκκινη κάρτα. Ήταν πρόσκληση για τα γενέθλιά της.

Θυμάσαι τη Μελίνα, ημερολόγιό μου; Αυτή που φώναζε γιατί της έριξα τη σοκολάτα, άθελά μου, όταν παίζαμε κυνηγητό στο διάλειμμα. Βλέπεις, η Μελίνα θέλει να τα κάνει όλα μαζί. Και να τρώει και να παίζει!

Πρέπει να σκεφτώ τι δώρο να της κάνω. Να της πάρω ένα κουτί σοκολάτας; Μπορείς, καθώς τα τρως, να παίζεις κιάλας.

Η Μαργαρίτα είπε να της δωρίσω ένα βιβλίο και... μια σοκολάτα!

Χρόνια σου πολλά Μελίνα! Πολύχρονη!

Συγγραφική ομάδα

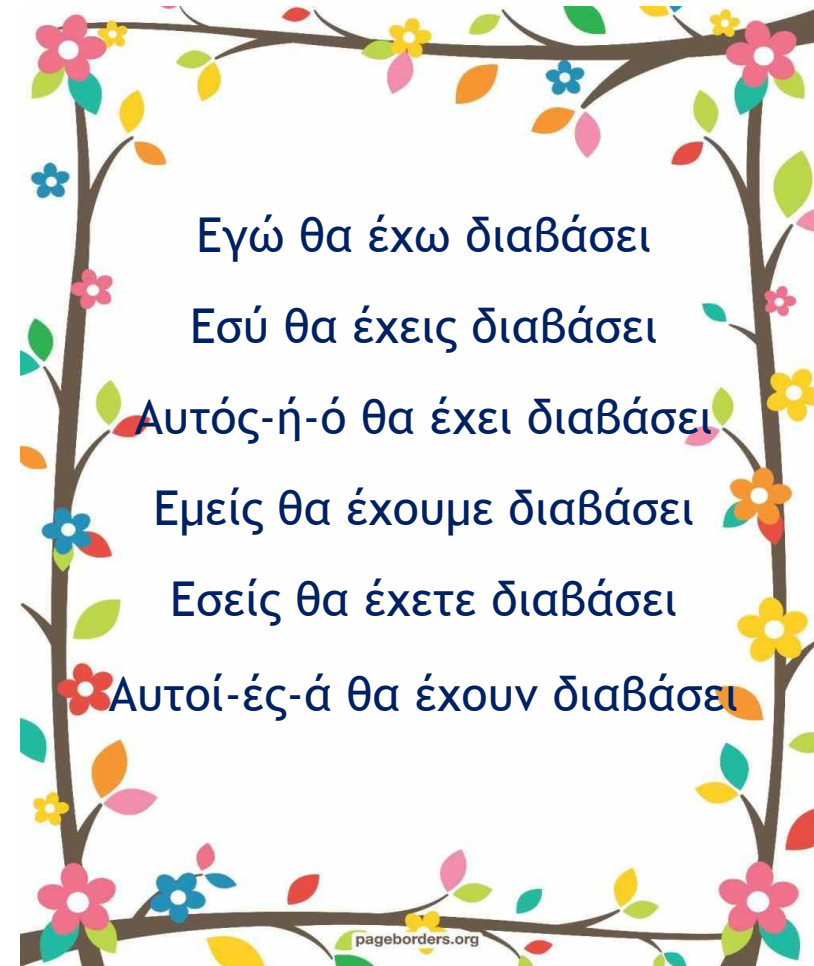
Α. Συντελεσμένος μέλλοντας (ενεργητικής φωνής)

Τα ρήματα που φανερώνουν ότι κάτι θα έχει γίνει και θα έχει τελειώσει πριν από κάτι άλλο είναι σε χρόνο συντελεσμένο μέλλοντα.

Παραδείγματα:

- 1) Θα έχω τελειώσει το διάβασμα σε δύο ώρες.
- 2) Μην τους πάρεις ακόμα, δε θα έχουν φτάσει στο σπίτι.

Συντελεσμένος μέλλοντας
ενεργητικής φωνής
Ρήμα: διαβάσω

Ενότητα 8: Έλα στην παρέα μας!

5^ο μάθημα: Το χαρούμενο λιβάδι

A. Επαυξημένες προτάσεις

Επαυξημένες προτάσεις λέγονται οι προτάσεις οι οποίες, εκτός από τους κύριους όρους (υποκείμενο, ρήμα), συμπληρώνονται και με άλλους προσδιορισμούς (όπως επίθετα, επιρρήματα), που λέγονται δευτερεύοντες όροι της πρότασης.

Παραδείγματα:

- 1) Ο διευθυντής επέστρεψε. (απλή πρόταση)
- 2) Ο διευθυντής της εταιρείας επέστρεψε.
(επαυξημένη πρόταση)
- 3) Ο διευθυντής της εταιρείας επέστρεψε από το ταξίδι.
(επαυξημένη πρόταση)

B. Μετατροπή απλής πρότασης σε επαυξημένη

Παράδειγμα:

Πήγα για ψώνια.

Πότε;

Χθες πήγα για ψώνια.

Πού;

Χθες πήγα για ψώνια στα μαγαζιά.

Πώς;

Χθες πήγα για ψώνια στα μαγαζιά με τα πόδια.

Ενότητα 9: Άνθρωποι και μηχανές

1^ο μάθημα: Φτιάξε μου έναν σιδερένιο άνθρωπο

A. Παράγωγα επίθετα από ουσιαστικά

Τα επίθετα παράγονται είτε από ρήματα είτε από ουσιαστικά είτε από άλλα επίθετα είτε από επιρρήματα.

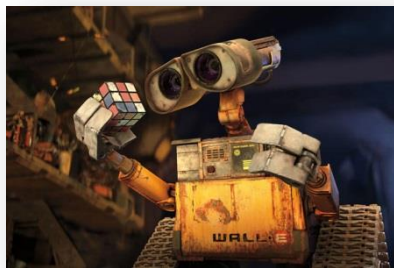
Παραδείγματα: 1) παιδί - παιδικός -ή -ό, 2) γέρος - γέρικος -η -ο

Τα επίθετα έχουν τρία γένη: αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο. Κλίνονται, όπως και τα ουσιαστικά, και στους δύο αριθμούς, ενικό και πληθυντικό, και σε όλες τις πτώσεις. Τα επίθετα βρίσκονται στο ίδιο γένος, στην ίδια πτώση και στον ίδιο αριθμό με τα ουσιαστικά που προσδιορίζουν. Τα επίθετα, όταν κλίνονται, δεν αλλάζουν το τόνο τους σε καμία περίπτωση.

Ενότητα 9: Άνθρωποι και μηχανές

2^ο μάθημα: Μηχανές του μέλλοντος

Α. Οι χρόνοι των ρημάτων

Τα ρήματα έχουν διάφορους τύπους που φανερώσουν πότε γίνεται αυτό που σημαίνει το ρήμα, δηλαδή αν γίνεται στο παρόν, στο παρελθόν ή στο μέλλον. Οι διάφοροι αυτοί τύποι του ρήματος λέγονται **χρόνοι του ρήματος**. Οι χρόνοι του ρήματος είναι τριών ειδών: παροντικοί, παρελθοντικοί και μελλοντικοί.

Παροντικοί χρόνοι: οι χρόνοι του ρήματος που φανερώνουν ότι κάτι γίνεται τώρα, δηλαδή στο παρόν, λέγονται παροντικοί και είναι ο ενεστώτας και ο παρακείμενος.

Ενεστώτας: φανερώνει ότι κάτι γίνεται τώρα, εξακολουθητικά ή επαναλαμβάνεται (παράδειγμα: Τα παιδιά παίζουν).

Παρακείμενος: φανερώνει κάτι που έχει γίνει στο παρελθόν και τώρα είναι τελειωμένο (παράδειγμα: Τα παιδιά έχουν παίξει).

Παρελθοντικοί χρόνοι: οι χρόνοι του ρήματος που φανερώνουν ότι κάτι έχει γίνει στο παρελθόν λέγονται παρελθοντικοί και είναι ο παρατατικός, ο αόριστος και ο υπερσυντέλικος.

Παρατατικός: φανερώνει κάτι που γινόταν στο παρελθόν (συνέχεια) εξακολουθητικά ή με επαναλήψεις (παράδειγμα: Τα παιδιά έπαιζαν όλο το απόγευμα).

Αόριστος: φανερώνει κάτι που έγινε στο παρελθόν και φαίνεται σαν να έγινε σε μια στιγμή (παράδειγμα: Χθες τα παιδιά έπαιξαν ποδόσφαιρο).

Υπερσυντέλικος: φανερώνει κάτι που έγινε στο παρελθόν και είχε τελειώσει πριν γίνει κάτι άλλο (παράδειγμα: Τα παιδιά είχαν τελειώσει πριν χτυπήσει το κουδούνι).

Μελλοντικοί χρόνοι: οι χρόνοι του ρήματος που φανερώνουν ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον λέγονται μελλοντικοί και είναι ο εξακολουθητικός μέλλοντας, ο στιγμιαίος (συνοπτικός) μέλλοντας και ο συντελεσμένος μέλλοντας.

Εξακολουθητικός μέλλοντας: φανερώνει κάτι που θα γίνεται στο μέλλον εξακολουθητικά ή με επαναλήψεις (παράδειγμα: Θα είμαι στο σπίτι όλο το βράδυ).

Στιγμιαίος (συνοπτικός) μέλλοντας: φανερώνει κάτι που θα γίνει στο μέλλον και φαίνεται σαν να πρόκειται να γίνει σε μια στιγμή (παράδειγμα: Θα παίξεις μόνο όταν τελειώσεις τα μαθήματά σου).

Συντελεσμένος μέλλοντας: φανερώνει κάτι που θα έχει τελειώσει στο μέλλον πριν αρχίσει κάτι άλλο (παράδειγμα: Το βράδυ θα έχω τελειώσει την εργασία).

Ενότητα 9: Άνθρωποι και μηχανές

4^ο μάθημα: Στο Αττικό Μετρό

Α. Ομώνυμα

Δύο λέξεις που προφέρονται με τον ίδιο τρόπο, αλλά διαφέρουν ως προς τη σημασία τους λέγονται **ομώνυμα ή ομώνυμες λέξεις**. Συχνά τα ομώνυμα έχουν διαφορετική ορθογραφία.

Παραδείγματα: 1) δίπλωμα (το τύλιγμα) - δίπλωμα (το πτυχίο), 2) κλείνω (την πόρτα) - κλίνω (το ρήμα), 3) (ο) τοίχος (του σπιτιού) - (το) τείχος (του κάστρου), (το) κερί - (οι) καιροί,

Πίνακας των σημαντικότερων ομώνυμων λέξεων

ο δανεικός – ο δανικός (από τη Δανία)
το διάλειμμα (στο σχολείο) – το διάλυμα (υγρού)
σήκω (πάνω) – σύκο (φρούτο)
πήρα (κάτι) – (αυτός έχει) πείρα
η εφορία (οικονομική υπηρεσία) – η ευφορία (πλούσια παραγωγή)
κλείνω την πόρτα – κλίνω ένα ρήμα
το κλίμα της χώρας – το κλήμα στην αυλή μας (κληματαριά, αμπέλι)
ο κριτικός (αυτός που ασκεί κριτική) – ο κρητικός (από την Κρήτη)
η λίρα (νόμισμα) – η λύρα (μουσικό όργανο)
ο λιμός (πείνα) – ο λοιμός (αρρώστεια)
ο όρος (συμφωνία) – το όρος (βουνό)
σήκω (ρήμα) – σύκο (το φρούτο)
ο τοίχος (σπιτιού) – το τείχος (της πόλης)
το φύλλο (δέντρου) – το φύλο (αρσενικό ή θηλυκό)
ο ψηλός (που έχει ύψος) – ο ψιλός (λεπτός)

B. Μετοχές ενεργητικής φωνής

Τα ρήματα της πρώτης συζυγίας, δηλαδή τα ρήματα που τελειώνουν σε -ω άτονο, σχηματίζουν τη μετοχή της ενεργητικής φωνής σε -οντας. Η κατάληξη γράφεται με ο και δεν τονίζεται.

Παραδείγματα: 1) παίζω - παίζοντας, 2) απλώνω - απλώνοντας

Τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας, δηλαδή τα ρήματα που τελειώνουν σε -ώ με τόνο, σχηματίζουν τη μετοχή της ενεργητικής φωνής σε -ώντας. Η κατάληξη γράφεται με ω και τονίζεται.

Παραδείγματα: 1) ζητώ - ζητώντας, 2) μιλώ - μιλώντας

Οι μετοχές της ενεργητικής φωνής δεν κλίνονται. Είναι άκλιτες.

Τις περισσότερες φορές, χρησιμοποιούμε τις μετοχές της ενεργητικής φωνής για να δείξουμε τρόπο.

Ενότητα 11:

Ήτανε μια φορά

1^ο μάθημα: Τα ταξίδια του παππού μου (I)

A. Ρήματα σε -άβω

Τα ρήματα που τελειώνουν σε -άβω γράφονται με β (ράβω, ανάβω, σκάβω). **Ε ξ α ι ρ ο ύ ν τ α ι** και γράφονται με -αυ τα ρήματα : παύω, αναπαύω, καταπαύω, απολαύω.

Ενότητα 11:

Ήτανε μια φορά

2^ο μάθημα: Τα ταξίδια του παππού μου (II)

A. Το επίθετο πολύς

Το επίθετο ο πολύς, η πολλή, το πολύ γράφεται:

- με ένα λ και υ στην ονομαστική και αιτιατική του ενικού αριθμού του αρσενικού και ουδέτερου γένους (πολύς κόσμος, πολύ κρύο).
- με δύο λ στο θηλυκό του ενικού αριθμού και στα τρία γένη του πληθυντικού αριθμού (πολλή ζέστη, πολλές γυναίκες).
- το αρσενικό και το ουδέτερο δεν έχουν γενική ενικού.

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	ο πολύς	η πολλή	το πολύ
Γενική	-----	της πολλής	-----
Αιτιατική	τον πολύ	την πολλή	το πολύ
Κλητική	-----	-----	-----
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	οι πολλοί	οι πολλές	τα πολλά
Γενική	των πολλών	των πολλών	των πολλών
Αιτιατική	τους πολλούς	τις πολλές	τα πολλά
Κλητική	-----	-----	-----

Από το επίθετο πολύς παράγεται το **επίρρημα πολύ**, που χρησιμοποιείται στον ενικό αριθμό, και το επίρρημα **πολλά**, που χρησιμοποιείται στον πληθυντικό αριθμό. Το επίρρημα πολύ μπαίνει μπροστά από επίθετο ή από άλλο επίρρημα ή συνοδεύει ρήμα.

Παραδείγματα:

- 1) Έφτασα στην Αθήνα πολύ αργά.
- 2) Δεν ξέρω πολλά γι' αυτό το θέμα.
- 3) Είσαι πολύ κομψή μ' αυτό το φόρεμα.
- 4) Ήρθε πολύ αργά και δεν πρόλαβε.
- 5) Έφαγα πολύ.

Ενότητα 11:

Ήτανε μια φορά

3^ο μάθημα: Μια αληθινή ιστορία

A. Κύρια και εθνικά ονόματα

Τα ουσιαστικά που φανερώνουν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα λέγονται **κύρια ονόματα** (Γιώργος, Αθηνά, Σουηδία). Τα κύρια ονόματα που μας δείχνουν τη χώρα ή τον τόπο από τον οποίο κατάγεται κάποιος λέγονται **εθνικά** (Έλληνας, Άγγλος, Γάλλος, Γερμανός, Ιταλός). Όμως, τα επίθετα που βγαίνουν από εθνικά ονόματα και μας δείχνουν την προέλευση κάποιου προϊόντος ή άλλου πράγματος δεν είναι εθνικά ούτε κύρια ονόματα.

Παραδείγματα: 1) Έλληνας - ελληνικός, 2) Άγγλος - αγγλικός, 3) Γερμανός - γερμανικός, 3) Γάλλος - γαλλικός

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα κύρια ονόματα γράφονται πάντα με κεφαλαίο το πρώτο τους γράμμα. Επομένως και τα εθνικά γράφονται με κεφαλαίο.
Παραδείγματα: Αθηναίος, Κερκυραίος, Κινέζος

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα επίθετα που προέρχονται από εθνικά ονόματα δεν είναι κύρια ονόματα και γι' αυτό το πρώτο τους γράμμα δε γράφεται με κεφαλαίο.
Παραδείγματα: γαλλικός, αγγλικός, γερμανικός

Ενότητα 12: Του κόσμου το ψωμί 1^ο μάθημα: Το πιο γλυκό ψωμί (I)

A. Θηλυκά ουσιαστικά σε -ισσα

Τα θηλυκά ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ισσα γράφονται με ι και δύο σσ. Τέτοια ουσιαστικά είναι αυτά που δηλώνουν:

- τη γυναίκα που ασκεί ορισμένο επάγγελμα (μαγείρισσα, φουρνάρισσα, βαρκάρισσα)
- τη γυναίκα που έχει τίτλο ή αξίωμα (βασιλίτισσα, πριγκίπισσα, αρχόντισσα, κόμισσα)
- τη γυναίκα που κατάγεται από έναν τόπο (Ηπειρώτισσα, νησιώτισσα, Μανιάτισσα)
- τη γυναίκα που «χαρακτηρίζεται» από την ιδιότητα του αρσενικού (αριστοκράτης - αριστοκράτισσα, χωριάτης - χωριάτισσα)

Εξαιρούνται και γράφονται:

- α) με ι και ένα σ : Λάρισα, σάρισα (μακεδονικό δόρυ)
- β) με η και δύο σσ: γόησσα
- γ) με υ και δύο σσ: λύσσα

B. Ευθύς και πλάγιος λόγος

Ευθύς λέγεται ο λόγος μέσω του οποίου μεταδίδονται τα λόγια ενός προσώπου άμεσα, δηλαδή ακριβώς όπως τα είπε.

Παράδειγμα ευθύ λόγου:

- Θα φύγω σε λίγο.
- Γιατί;
- Θυμήθηκα πως έχω κάποια δουλειά.
- Εντάξει, τα λέμε.

Πλάγιος λέγεται ο λόγος μέσω του οποίου μεταδίδονται τα λόγια ενός προσώπου έμμεσα, δηλαδή όχι ακριβώς όπως τα είπε αλλά όπως μας τα μεταφέρει ένα τρίτο πρόσωπο.

Παράδειγμα πλάγιου λόγου:

Ο Γιάννης τον ρώτησε γιατί φεύγει. Εκείνος απάντησε πως έχει κάποια δουλειά.

Στον ευθύ λόγο τα λόγια ενός προσώπου μπορεί να είναι μέσα σε εισαγωγικά, ενώ προηγείται διπλή τελεία. Στην περίπτωση αυτή, όταν μετατρέπουμε τον ευθύ σε πλάγιο λόγο, παραλείπουμε τα εισαγωγικά και τη διπλή τελεία, ενώ κάποιες λέξεις μπορεί ν' αλλάξουν ανάλογα με το νόημα.

Παραδείγματα μετατροπής ευθύ σε πλάγιο λόγο:

Ευθύς λόγος: Ο Αντώνης με ρώτησε: «Έχεις πολλή δουλειά;»

Πλάγιος λόγος: Ο Αντώνης με ρώτησε αν έχω πολλή δουλειά.

Ευθύς λόγος: Ο δάσκαλος τους είπε: «Ανοίξτε τα βιβλία σας»

Πλάγιος λόγος: Ο δάσκαλος τους είπε να ανοίξουν τα βιβλία τους.

Ενότητα 12:
Του κόσμου το ψωμί
5^ο μάθημα: Ο
Καραγκιόζης φούρναρης

Α. Επιφωνήματα

Οι άκλιτες λέξεις που εκφράζουν συναισθήματα, λέγονται επιφωνήματα. Τα επιφωνήματα συνοδεύονται από θαυμαστικό και μπορεί να φανερώνουν:

- θαυμασμό: α! ο! μπα! ποπό!
- απορία: α! ο! μπα!
- πόνο, λύπη: αχ! ω! οχ! όχου! αλί! αλίμονο!
- χαρά: χα χα χα!
- ευχή: μακάρι! είθε! άμποτε!
- έπαινο: μπράβο! εύγε!
- κάλεσμα: ε! ω!
- περίπαιγμα: ε! ου!
- στενοχώρια, αηδία: ε! ου! ουφ! πα πα πα!
- παρακίνηση: άιντε! άμε! μαρς ! αλτ! στοπ! σουτ!
- αβεβαιότητα: χμ!
- άρνηση: α μπα!

Όταν έχουμε το επιφώνημα μακάρι, μπορούμε να βάλουμε το θαυμαστικό στο τέλος της πρότασης, για να μην κόψουμε το νόημα.

Παράδειγμα: Μακάρι να έχει καλό καιρό αύριο.

Β. Υποκοριστικά

Υποκοριστικά λέγονται οι λέξεις που μας δείχνουν ότι κάτι είναι μικρό, είτε επειδή είναι πραγματικά μικρό είτε επειδή το λένε έτσι καϊδευτικά ή και κοροϊδευτικά. Τα υποκοριστικά έχουν διάφορες καταλήξεις, όπως -άκι, -ούλα, -ούλι, -ούλης, -άκης, -άκος, -ίτσα, -ούδι, -όπουλο, -οπούλα, -ίσκος, -ίδιο.

Παραδείγματα: 1) παιδί - παιδάκι, παιδούλα, παιδόπουλα, 2) αδερφή - αδερφούλα, 3) σακί - σακούλι, 4) αδερφός - αδερφούλης, 5) Γιάννης - Γιαννάκης, 6) κούκλα - κουκλίτσα, 8) βοσκός - βοσκόπουλο, βοσκοπούλα, 9) λόφος - λοφίσκος, 10) βάρκα - βαρκάκι, βαρκούλα

Γ. Ουδέτερα ουσιαστικά σε -είο

Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -είο, τα οποία τονίζονται στην παραλήγουσα και δηλώνουν τόπο, γράφονται με ει. Επίσης, με ει γράφονται και τα ουδέτερα ουσιαστικά που δηλώνουν την υπηρεσία και τα πρόσωπα που την αποτελούν.

Παραδείγματα: σχολείο, γραφείο, κουρείο, νοσοκομείο, ιατρείο, μαγειρείο, αρχηγείο, διδασκαλείο, εφετείο, λιμεναρχείο, στρατοδικείο, σωματείο.

Ε ξ α ι ρ ο ύ ν τ α ι και δε γράφονται με ει, αν και τονίζονται στην παραλήγουσα, τα ουσιαστικά κρύο, πλοίο, βιβλίο, θρανίο, θηρίο.

Ενότητα 13: Όλοι μια αγκαλιά

3^ο μάθημα: Η πτήση των γερανών

A. Αριθμητικά επίθετα

Τα επίθετα που φανερώνουν αριθμούς λέγονται αριθμητικά. Τα αριθμητικά επίθετα ανάλογα με τη σημασία τους χωρίζονται σε απόλυτα, τακτικά, πολλαπλασιαστικά και αναλογικά.

Απόλυτα αριθμητικά: φανερώνουν ένα συγκεκριμένο πλήθος από πρόσωπα, ζώα ή πράγματα (παράδειγμα: δύο γυναίκες, πέντε παιδιά, δεκατρία βιβλία). Όλοι οι αριθμοί είναι απόλυτα αριθμητικά επίθετα.

Τακτικά αριθμητικά: φανερώνουν τη σειρά, δηλαδή τη θέση που έχει το ουσιαστικό για το οποίο γίνεται λόγος (παράδειγμα: Το βιβλίο που ψάχνεις είναι στο δεύτερο ράφι). Τα τακτικά αριθμητικά επίθετα έχουν τρία γένη, τελειώνουν σε -ος, -η, -ο και κλίνονται όπως τα επίθετα σε -ος, -η, -ο.

Πίνακας απόλυτων και τακτικών αριθμητικών

Αριθμοί	Απόλυτα αριθμητικά	Τακτικά αριθμητικά
1	ένας, μία (μια), ένα	πρώτος -η -ο
2	δύο (δυο)	δεύτερος -η -ο
3	τρεις, τρία	τρίτος -η -ο
4	τέσσερις, τέσσερα	τέταρτος -η -ο
5	πέντε	πέμπτος -η -ο
6	έξι	έκτος -η -ο
7	εφτά (επτά)	έβδομος -η -ο
8	οχτώ (οκτώ)	όγδοος -η -ο
9	εννέα, εννιά	ένατος -η -ο
10	δέκα	δέκατος -η -ο
11	έντεκα	εντέκατος -η -ο
12	δώδεκα	δωδέκατος -η -ο
13	δεκατρείς, δεκατρία	δέκατος τρίτος -η -ο
14	δεκατέσσερις, δεκατέσσερα	δέκατος τέταρτος -η -ο
15	δεκαπέντε	δέκατος πέμπτος -η -ο
16	δεκαέξι (δεκάξι)	δέκατος έκτος -η -ο
17	δεκαεφτά (δεκαεπτά)	δέκατος έβδομος -η -ο
18	δεκαοχτώ (δεκαοκτώ)	δέκατος όγδοος -η -ο
19	δεκαεννέα (δεκαεννιά)	δέκατος ένατος -η -ο
20	είκοσι	εικοστός -ή -ό
21	είκοσι ένας, είκοσι μία, είκοσι ένα	εικοστός πρώτος -η -ο
22	είκοσι δύο	εικοστός δεύτερος -η -ο

Πίνακας απόλυτων και τακτικών αριθμητικών

Αριθμοί	Απόλυτα αριθμητικά	Τακτικά αριθμητικά
30	τριάντα	τριακοστός ή -ό
40	σαράντα	τεσσαρακοστός -ή -ό
50	πενήντα	πεντηκοστός -ή -ό
60	εξήντα	εξηκοστός -ή -ό
70	εβδομήντα	εβδομηκοστός ή -ό
80	ογδόντα	ογδοηκοστός -ή -ό
90	ενενήντα	ενενηκοστός -ή -ό
100	εκατό	εκατοστός -ή -ό
101	εκατόν ένας, εκατό μία, εκατόν ένα	εκατοστός πρώτος
200	διακόσιοι -ες -α	διακοσιοστός -ή -ό
300	τριακόσιοι -ες -α	τριακοσιοστός -ή -ό
400	τετρακόσιοι -ες -α	τετρακοσιοστός -ή -ό
500	πεντακόσιοι -ες -α	πεντακοσιοστός -ή -ό
600	εξακόσιοι -ες -α	εξακοσιοστός -ή -ό
700	εφτακόσιοι -ες -α	εφτακοσιοστός -ή -ό
800	οχτακόσιοι -ες -α	οχτακοσιοστός -ή -ό
900	εννιακόσιοι -ες -α	εννιακοσιοστός -ή -ό
1.000	χίλιοι, χίλιες, χίλια	χιλιοστός -ή -ό
10.000	δέκα χιλιάδες	δεκαχιλιοστός
100.000	εκατό χιλιάδες	εκατονταχιλιοστός
1.000.000	ένα εκατομμύριο	εκατομμυριοστός
1.000.000.000	ένα δισεκατομμύριο	δισεκατομμυριοστός

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα απόλυτα αριθμητικά από το 13 ως το 19 γράφονται με μία λέξη (δεκατρία, δεκαπέντε, δεκαοχτώ). Τα απόλυτα αριθμητικά από το 21 και πέρα γράφονται σε χωριστές λέξεις (είκοσι πέντε, εξήντα τρία). Τα τακτικά αριθμητικά από το 13 και πέρα γράφονται σε χωριστές λέξεις (δέκατος τρίτος, εκατοστός πρώτος).

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Το απόλυτο αριθμητικό **εννέα** ή **εννιά** γράφεται με δύο ν, καθώς και όλες οι σύνθετες λέξεις που περιέχουν μέσα τους ολόκληρη τη λέξη εννέα ή εννιά (δεκαεννέα, εννιακόσια). Γράφονται με ένα ν τα αριθμητικά **ένατος, ενενηκοστός, ενενήντα**.

Αν θέλουμε να γράψουμε με συντομία ένα τακτικό αριθμητικό επίθετο, γράφουμε τον αριθμό στον οποίο αντιστοιχεί και πάνω δεξιά του αριθμού την κατάληξη του επιθέτου στο σωστό γένος.

Παραδείγματα:

- πρώτος - 1^{ος}, δεύτερη - 2^η, τρίτο - 3^ο

Τάνια Μάνεση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τα σημεία στίξης	σελίδες	1-4
Ο τονισμός των λέξεων	σελίδες	4-5
Η απλή πρόταση (η δομή της πρότασης)	σελίδα	6
Κύρια και κοινά ουσιαστικά	σελίδα	7
Ερωτηματικές λέξεις	σελίδα	8
Το οριστικό άρθρο	σελίδες	9-11
Οι αριθμοί των ουσιαστικών	σελίδα	11
Οι πτώσεις των ουσιαστικών	σελίδες	11-13
Αλφαβητική σειρά	σελίδα	14
Τα βοηθητικά ρήματα έχω και είμαι	σελίδες	15-16
Οι φωνές των ρημάτων	σελίδα	16
Ενεστώτας ενεργητικής και παθητικής φωνής	σελίδες	17-18
Αντίθετα	σελίδα	19
Σύνθετες λέξεις	σελίδα	19
Γενική πτώση ουσιαστικών	σελίδα	20
Τα επίθετα	σελίδα	21-22
Βασικοί κανόνες συλλαβισμού	σελίδες	23-24
Ονομασία λέξεων & συλλαβών	σελίδες	24-25
Η απόστροφος-Πάθη φωνηέντων	σελίδες	26-29
Συνώνυμα	σελίδα	27
Το αόριστο άρθρο	σελίδες	30-31
Η αιτιατική και η κλητική πτώση	σελίδες	31-32
Κυριολεξία και μεταφορά	σελίδα	33
Η λειτουργία του επιθέτου σε περιγραφικά κείμενα	σελίδα	34

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η παρομοίωση	σελίδα	35
Ουδέτερα ουσιαστικά σε - ο	σελίδες	36-37
Ουδέτερα ουσιαστικά σε - ι	σελίδα	37
Ορθογραφία των ρημάτων σε -ίζω και -ώνω	σελίδα	38
Σύνθετες λέξεις	σελίδα	39
Το τελικό -ν	σελίδα	40
Αόριστος και παρατατικός	σελίδες	41-46
Υποτακτική σύνδεση με χρονικούς και αιτιολογικούς συνδέσμους	σελίδα	47
Τα παραθετικά των επιθέτων	σελίδες	48-50
Αρκτικόλεξα	σελίδα	51
Ελλειπτικές προτάσεις	σελίδα	51
Οι προσωπικές αντωνυμίες	σελίδες	52-55
Προσωποποίηση	σελίδα	56
Υπερσυντέλικος	σελίδα	56-57
Οι κτητικές αντωνυμίες	σελίδες	58-59
Στιγμαίος και εξακολουθητικός μέλλοντας	σελίδες	60-62
Προστακτική ενεστώτα και αορίστου	σελίδες	63-64
Παρακείμενος	σελίδα	65
Συντελεσμένος μέλλοντας	σελίδες	66-67
Επαυξημένες προτάσεις	σελίδες	68-69
Παράγωγα επίθετα από ουσιαστικά	σελίδα	69
Οι χρόνοι των ρημάτων	σελίδες	70-71
Ομώνυμα	σελίδες	72-73

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μετοχές ενεργητικής φωνής	σελίδα 74
Ρήματα σε -άβω	σελίδα 74
Το επίθετο πολύς	σελίδες 75-76
Κύρια και εθνικά ονόματα	σελίδες 76-77
Θηλυκά ουσιαστικά σε -ισσα	σελίδα 78
Ευθύς και πλάγιος λόγος	σελίδα 79
Επιφωνήματα	σελίδα 80
Υποκοριστικά	σελίδα 81
Ουδέτερα ουσιαστικά σε -είο	σελίδα 81
Αριθμητικά επίθετα	σελίδες 82-85

